

LUNDS
UNIVERSITET

Organisationers arbete med en Right Based Approach och kvinnors rättigheter i Södra, Västra och Östra Afrika

Klara Bengtsson

Avdelningen för mänskliga rättigheter
Historiska institutionen
Kurskod: MRSK62
Termin: Vårterminen 2018
Handledare: Lena Halldenius
Omfång: Antal ord:16500

Abstract

De senaste decennierna har allt fler aktörer pekat på att utveckling och rättigheter är starkt sammankopplade och därmed börjat anamma olika former av en Right Based Approach(RBA) till utveckling. Brist på utveckling kan ha sin grund i diskriminering. En grupp som halkat efter och som är strukturellt underordnad är kvinnor. En världsdel med hög andel fattiga är Afrika. Där finns det också en feminisering av fattigdomen. Denna uppsats undersöker hur organisationer i Västra, Östra och Södra Afrika arbetar med kvinnors rättigheter, en RBA samt hur de hanterar utrymmet att verka i civilsamhället. Frågeställningarna är: ”Hur kan organisationers upplevelse av sitt arbete tolkas utifrån olika programprinciper av en RBA och vernakulisering av rättigheter? Vilka strategier använder sig organisationerna av för förändring i relation till det upplevda utrymmet att verka i civilsamhället?” Undersökningen är baserad på intervjuer med svenska NGO:er kring deras upplevelser av sitt praktiska arbete på plats. Intervjuerna är analyserade utifrån olika teorier kring principer av RBA, tolkningar och översättningar av rättigheter lokalt (bl.a. vernakulisering) samt konsekvenser av politisk kontext och strategier i relation till begränsningar. Resultatet från analysen visar att det finns olika praktiska utmaningar vid fullföljandet av arbetet såsom ekonomiska, strukturella, kulturella hinder samt att det är viktigt att arbeta med sociala normer. Resultatet visar också att rättigheter är ett viktigt verktyg för förändring och att påverkansarbete kan ske med medvetandegörande av problem, och byggande av personliga relationer med representanter på lägre nivå. I diskussionen tas olika dilemman upp såsom hur man agerar när det inte finns någon egentlig relation mellan rättighetsbärare och stat samt när mycket av arbetet läggs på organisationer.

The last 20 years diverse actors such as states, NGOs (Non-governmental Organizations) and IGO:s (Intergovernmental organizations) have adopted a Right-based Approach to Development(RBA). The main reason for adopting this approach is since development and rights are inter-connected. Discrimination is one cause for

lack of rights and poverty. One group in an extra vulnerable position in poverty and with insufficient right fulfilment is women. Women lack economical resources, participation in the society and in politics and are harmed by social norms. Different organizations have a role to play for realizing rights-fulfilment. This can be done with awareness raising activities and work against norms. However, it can be difficult to work in certain contexts due to authoritarian regimes and repression. This thesis is interested in Swedish organizations' work with women's rights and an RBA in different parts of Africa and which strategies they are using in their work. The study is based on interviews with Swedish NGOs regarding their work with women's rights in different contexts in Africa. The interviews were later analyzed with help from theories regarding principles of RBA, vernacularization of rights, in other words how rights are understandable and adopted locally and the operational space of organizations in different political contexts. One conclusion is that it is important to work to change norms and structures since there are different kinds of obstacles for right fulfillment. Other findings are that organizations are important for people's development and that one strategy was to build personal relationships with local politicians and communal-workers. Another conclusion is that there is a profound issue when the state is insufficient with right-fulfilment and people primary therefore relies on organizations in the area for services and information.

Nyckelord : Right based approach, kvinnors rättigheter, Östra, Västra och Södra Afrika, organisationer, tolkning av rättigheter, normer, shrinking space, strategier,

Keywords: Right based approach, women's rights, Eastern, Southern and Western Africa, Non-governmental organizations, interpretations of rights, norms, shrinking space, strategies

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Problemformulering, syfte och frågeställningar	3
1.2 Material och avgränsningar	4
1.2.1. Primär- och sekundärmaterial	4
1.2.2. Källkritik	6
1.3 Forskningsetiska bedömningar	6
2 Tidigare forskning	10
2.1. Forskning kring en Rightbased approach(RBA) kvinnors rättigheter i Afrika och utrymmet för civilsamhället	10
2.1.1. Innebörder och utvecklingen av en Right based Approach (RBA) samt möjligheter och utmaningar med en RBA i Afrika	10
2.1.2. Kvinnors rättigheter i Afrika.....	12
2.1.3. Utmaningar för civilsamhället	14
2.2. Detta arbete i relation till den tidigare forskningen samt kritiska perspektiv på den tidigare forskningen	15
3 Teori och metod	17
3.1. Teori	17
3.1.1. Sätt att arbeta praktiskt med RBA utifrån olika programprinciper	17
3.1.2. Översättningen av globala konventioner till lokal kontext och användandet av rättigheter	20
3.1.3. Civilsamhällets utrymme att verka samt faktiska strategier i relation till ett krympande utrymme	22
3.2.1. Kvalitativa intervjuer	25
3.2.2. Deduktiv innehållsanalys	27
4 RBA och kvinnors rättigheter i Afrika, en deduktiv innehållsanalys	29
4.1. Beskrivning av organisationer:	29
4.2. Kvinnors rättigheter i praktiken, strategier och utmaningar en deduktiv innehållsanalys	31
4.2.1. Tema 1 Hur arbetet kan förstås utifrån några av programprinciperna för en RBA	31
Rättigheter som genomgående i projekt och deltagande som mål och medel	31
Rättighetsbärarna ges möjlighet att stärka olika kapaciteter och får kunskaper om att kräva sina rättigheter	33
Empowerment, inkludering och likabehandling	35
4.2.2. Tema 2. Att arbeta med kvinnors rättigheter utifrån olika former av vernakulisering samt dilemman vid översättningen.....	37
Kvinnors rättigheter som globala värderingar	37
Framing av rättigheter	38

Hybridisering	39
Översättningens dilemma, lokala volontärers funktion och replikation	40
4.2.3. Tema 3. Strategier och utrymme för organisationer att verka i civilsamhället	43
Politisk kontext och dess konsekvenser	44
. Begränsningar och strategier.....	48
4.3 Sammanfattning av resultatet och slutsatser av analysen	52
5. Diskussion	55
5.1.Diskussion av resultat i relation till tidigare forskning och olika dilemman	55
5.2 Begränsningar med studien	57
5.3. Studiens samhällsrelevans	57
5.4. Saker av intresse för framtida studier.....	58
Referenser.....	60
Litteratur.....	60
Rättighetskonventioner	61
Hemsidor.....	62
Bilagor	63
Intervjuguide svenska organisationer.....	63
Intervjuguide, frågor utlandspraktikanter (d.v.s. för representant för Organisation E och Organisation G).....	64
Intervjuguide, lokala kontoret Zimbabwe(Organisation, H).....	64
Intervjuguide, SIDA.....	65
Intervjuguide Forum Syd	66

1 Inledning

I preamble till *Convention on The Elimination of All Forms of Discrimination against Women* (CEDAW) står det: "Concerned that in situations of poverty women have the least access to food, health, education, training and opportunities for employment and other needs"¹ Detta visar alltså att kvinnor i marginaliserade positioner är extra utsatta och blir förnekade rättigheter. Det finns också en feminisering av fattigdomen, detta eftersom en majoritet av världens fattiga är kvinnor och kvinnors ägande av resurser inskränks på många håll i världen.² Kvinnors rätt till kroppsligt självbestämmande kränks också. Var tredje kvinna i världen har eller kommer någon gång under sitt liv bli utsatt för våld eller sexuellt våld.³ Förtrycket mot kvinnor är olika former av diskriminering.⁴ En världsdel med hög andel fattiga är Afrika, där finns det också en feminisering av fattigdomen.⁵ Kvinnor i Afrika möts också av olika utmaningar såsom lokala och globala patriarkala strukturer och sedvänjor.⁶

Överlag finns det samband mellan fattigdom, diskriminering och avsaknad av rättigheter.⁷ Medvetenhet om denna problematik har bidragit till att olika mellanstatliga organisationer såsom FN, ickestatliga organisationer (NGO:er) och bilaterala givare börjat anamma en Right Based Approach (RBA) till utveckling.⁸ Kärnan i en RBA är att rät-

---

¹ CEDAW, UN 1979

² Ellerby, Kate, *No Shortcut to Change, An Unlikely Path to a More Gender Equitable World*, New York University Press, New York, 2017 s.2

³ Ibid s.2

⁴ CEDAW, UN, 1979

⁵ Mubangizi, John C, "A Human Rights Based Approach to Development in Africa: Opportunities and Challenges", *Journal of Social Sciences*, Vol.39 No.1, 2014 s.74

⁶ Ibid s.75

⁷ Broberg, Morten, Sano, Hans-Otto "Strengths and Weaknesses in a human rights based approach to international development-an analysis of a rights based approach to development assistance based on practical examples" *The International Journal of Human Rights* 2018, Volym 22, Nummer 5 s. 668

⁸ Ibid s.667

tigheter och utveckling starkt hänger samman.⁹ En RBA innebär att människor ska ges förutsättningar och kunskaper att kräva sina rättigheter och att man arbetar med ansvarsbärarna på olika sätt.¹⁰ En annan aspekt av en RBA är att använda de internationella konventionerna som verktyg i arbetet med påtryckning.¹¹

På samma gång som rättigheter lyfts fram som fundamentala och okränkbara finns det en trend i världen med ett minskat demokratiskt utrymme, ett så kallat shrinking space för organisationer verksamma i civilsamhället.¹² Tecken på detta är att människor kan få svårare att verka och blir hotade.¹³ Ytterligare tecken är att stater inskränker civila och politiska rättigheter samt möjligheterna för deltagande i den medborgerliga sfären.¹⁴ I världen betecknas enbart 3% av alla länder ha helt fria civila utrymmen enligt CIVICUS.¹⁵ Flera länder inför olika begränsningar gentemot organisationer såsom krav på registrering eller restriktiv lagstiftning. Begränsningar sker också i form av repressalier såsom hot och kontroll.¹⁶ En världsdelen med oroande tendenser är Afrika. Där betecknades 40 av 55 länder som icke-fria eller halvt fria enligt International Freedom House.¹⁷ Utvecklingen är att betraktas som synnerligen oroväckande, detta eftersom olika aktörer trycker på att civilsamhället har en oerhörd roll att spela för fred, utveckling och rättvisa.¹⁸

Jag är i denna uppsats intresserad av hur organisationer arbetar med kvinnors rättigheter och inflytande i olika grader av repressiva länder i Västra, Östra och Södra Afrika samt hur organisationerna hanterar utrymmet att verka i civilsamhället. Med repressiva länder avser det länder som är svagt, starkt auktoritära eller kollapsade stater samt som genomfört olika former av begränsningar och där relationen mellan stat och rättighetsbärare är

---

⁹ Mubangizi, 2014 s.69

¹⁰ Ibid s.667

¹¹ Ibid s.673

¹² Datzberger, Simone, Ngyen, Tan "Deconstructing civil-society *Actors and Functions: On the Limitations of International Framework for Fragile States*", *Social Science*, Volym 7, Nummer 30, 2018 s.1

¹³ Van Der Borgh, Chris, Terwindt Carojolin, "Shrinking operational space of NGO:s, a framework of analysis", *Development in Practice*, Volym 22, Nr.8, 2012 s.1066, s.1070, s.1071

¹⁴ Datzberger, Ngyen, 2018 s.2

¹⁵ Ibid s.2

¹⁶ Van Der Borgh, Terwindt, 2012 s.1070-1071

¹⁷ Datzberger, Ngyen, 2018 s.1

¹⁸ Ibid s.2

ickefungerande eller kraftigt begränsad.¹⁹ Jag är också intresserad av lokala tolkningar och sätt att arbeta med rättigheter.

1.1 Problemformulering, syfte och frågeställningar

Som behandlades i inledningen har klimatet för rättigheter i världen de senaste åren blivit allt hårdare på många håll, men inte överallt. Utrymmet för det globala civilsamhället krymper. En grupp i en extra utsatt situation är fattiga kvinnor som blir drabbade av strukturellt förtryck. De har litet reellt inflytande och möter diskriminering i flera olika sfärer. För många kvinnor kan det också vara skillnad mellan faktiska rättigheter och vad som finns nedtecknat i lagen och konventioner.²⁰

Många organisationer har de senaste åren börjat använda sig av en RBA vid sitt arbete.²¹ Dock kan frågan ställas hur olika organisationer arbetar med en RBA och kvinnors rättigheter i olika grader av repressiva länder. Det handlar också om tolkningar och innebörder av rättigheter lokalt där man verkar i världen. Ett sätt att förstå dessa översättningar är det som kan kallas vernakulisering vilket innebär hur rättigheter översätts och används lokalt i världen.²²

I denna uppsats undersöks det hur NGO:ersupplever sig arbeta med en RBA med fokus på kvinnors rättigheter i Östra, Västra och Södra Afrika samt vilka strategier organisationerna använder sig av vid arbetet och i relation till utrymmet i civilsamhället.

---

¹⁹ Van Der Borgh, Chris, Terwind Carojolin, 2012 s.1068-1075

²⁰ D Wing, Susanna, "Human Rights Based Approach to Development, Justice and Legal Fiction in Africa", *Polity, Volym 44, Nummer 9*, 2012 s.508

²¹ Broberg, Sano 2018 s, 667

²² Merry, Engle, Sally, "Transnational Human Rights and Local Activism: Mapping the Middle", *American Anthropologist*, Vol.108, Nr.1, 2006 s 41-44

Uppsatsens syfte är att undersöka, analysera och få förståelse kring hur organisationers upplevelser av sitt rättighetsbaserade utvecklingsarbete med fokus på kvinnors rättigheter i olika länder i Afrika går att tolkas utifrån olika programprinciper av en RBA, vernakulisering av rättigheter, operationellt utrymme att verka samt hur organisationerna förhåller sig till utrymmet för civilsamhället och olika sätt att använda sig av rättigheter och strategier. Vidare syftar uppsatsen att få en förståelse kring vad som kan vara problematiskt vid arbetet såsom relationen mellan rättighetsbärare och stat.

Uppsatsens konkreta frågeställningar är således:

Hur kan organisationers upplevelser av sitt praktiska arbete med kvinnors rättigheter tolkas utifrån olika programprinciper av en RBA samt vernakulisering av rättigheter?

Vilka strategier använder organisationerna sig av för förändring i relation till det upplevda utrymmet att verka i civilsamhället?

1.2 Material och avgränsningar

1.2.1. Primär- och sekundärmaterial

Uppsatsens primärmaterial består av 8 semistrukturerade intervjuer genomförda under våren 2018 med svenska NGO:er samt med lokal personal hos en svensk NGO i Zimbabwe. Vidare genomfördes en intervju med en anställd på SIDA i april 2018 för att få bakgrund om hur SIDA definierar och tolkar en RBA samt SIDA:s arbete med mänskliga rättigheter i repressiva länder. Dessutom genomfördes en intervju med en anställd på Forum Syd i decembermånad 2017. Under intervjun med Forum Syd (ramorganisation och paraplyorganisation för svenska biståndsorganisationer), låg fokus på hur Forum Syd och medlemsorganisationer-

na arbetar rättighetsbaserat. De olika organisationerna som undersöktes i studien arbetar på ett flertal sätt med kvinnors rättigheter i civilsamhället i Södra, Östra och Västra Afrika. Organisationernas fokusområden är allt ifrån ekonomisk empowerment(egenmakt), information om rättigheter och kvinnogrupper till att stärka lokaldemokrati.

Primärmaterialet avgränsades till organisationer verksamma i Kongo, Uganda, Gambia, Zimbabwe och Malawi. Orsaken till detta urval är att dessa länder har olika former av ickefungerande, svagt auktoritärt och starkt auktoritärt styre samt att det finns organisationer lokaliserade där som arbetar med kvinnors rättigheter och utveckling. För att både ge precision, perspektiv, detaljrikedom och bredd om hur organisationer kan arbeta rättighetsbaserat består primärmaterialet av organisationer i olika storlek som har lite olika arbetssätt, fokusområden och mål.

Sekundärmaterial består av såväl internationella som regionala rättighetskonventioner som CEDAW, Protocol on the African Charter on Human and People's Rights on the Rights of Women in Africa som vetenskapliga artiklar från olika tidskrifter såsom *Third World Quarterly*, *Human Rights Quarterly*, *Polity*, *Human Rights in Practice*, *Development in Practice* och *Canadian Journal of Development Studies*. Artiklarna som används i undersökningen behandlar olika frågor såsom civilsamhället, shrinking, space, RBA och kvinnors rättigheter i Afrika. Artiklarna är avgränsade till att ha blivit publicerade de senaste 14 åren. Skälet till denna tidsperiod är för att det finns ett brett fält inom ämnesområdet med snabba förändringar men också kontinuitet. En annan avgränsning var att artiklar eftersöktes utifrån olika sökord i olika databaser såsom LUB-search. Dessa sökord var för att nämna några Right based approach and gender, shrinking space, civil society Zimbabwe, transformation, localization human rights.

1.2.2. Källkritik

Olika former av bias kan vara förekommande inom kvalitativ forskning. Hos forskaren kan bias likställas med olika grunduppfattningar.²³ Denna forskare har ett stort intresse för genus, kvinnorätts och utvecklingsfrågor och är ideellt aktiv i olika organisationer. Detta kan resultera i andra förkunskaper och större lyhördhet.

En felkälla är representativitet och risken att det kan bli en snedvridning att just svenska organisationer och svenska delar av internationella organisationer undersöktes. Dock är studien fortfarande av intresse eftersom många svenska organisationer arbetar rättighetsbaserat och då SIDA och Forum Syd som bidragsgivare vill att allt utvecklingsarbete ska vara rättighetsbaserat. Jag förhöll mig också till representationsvariabeln genom att intervjua organisationer av olika storlek med olika fokusområden samt även personal på plats från en av organisationerna.

Vid källkritik är det också viktigt att förhålla sig kritisk till sekundärkällorna. Det är viktigt att reflektera över i vilken kontext texterna producerades, då ingen kunskap skapas i ett objektivt vakuum och alla författare är formade av epistemologi och teori. Att mycket av mitt sekundärmaterial är från vetenskapliga tidskrifter visar på att det är trovärdigt eftersom artiklarna är peer reviewed. Dessutom, eftersom artiklarna är publicerade i tillförlitliga och seriösa tidskrifter. Jag har också varit observant på forskarnas bakgrund.

1.3 Forskningsetiska bedömningar

Då uppsatsens primärmaterial består av kvalitativa intervjuer med ett flertal organisationer kring deras praktiska arbete i Globala Syd med fokus på Östra, Västra

---

²³ Gillham, Bill, *Forskningsintervjun, Tekniker och Genomförande*, Studentlitteratur, Malmö 2008 s.32

och Södra Afrika har jag fått förhålla mig till en rad olika etiska förhållningssätt och dilemman. Dessa dilemman handlar om vilka bilder jag förmedlar samt möjliga risker för en del informanter. Vidare har jag fått förhålla mig till etik vad gäller intervjuande och vilka bilder, kunskapsproduktion och analys som forskningen skapar och medverkar i.

En av de första aspekterna jag tog ställning till var att avidentifiera alla informanter samt organisationerna personerna är verksamma inom. Avidentifiering är viktigt för att minska skaderisken för informanterna.²⁴ Ytterligare implikationer i mitt fall till att jag även avidentifierade organisationerna var eftersom jag inte vill att någon organisation ska råka illa ut, då de arbetar i repressiva länder. En annan aspekt i relation till avidentifieringen var spänningsförhållandet mellan beskrivningar av hur organisationerna arbetade samt risken att detta indirekt skulle kunna avslöja organisationernas identitet.

När man gör en intervjustudie är det viktigt med informerat samtycke.²⁵ I denna uppsats förhåller jag mig till informerat samtycke genom att inför intervjuerna skicka en förfrågan via e-post där jag förtydligade att deltagandet i studien var frivilligt, studiens syfte, att informanten när som helst under processens gång kunde avbryta samarbetsförfarandet samt att uppsatsen kommer bli tillgänglig offentligt via LUP-student paper.

Maktasymmetrin mellan forskare och informant var en annan etisk aspekt att ha i åtanke. Enligt Kvale är det inte att betraktas som en jämlik relation då forskaren ser intervjun som ett forskningsverktyg för datainsamling.²⁶ Dock kan intervjuer vara en synnerligen positiv upplevelse för informanterna, eftersom de ges möjlighet att reflektera och besvara frågor samt har någon som aktivt lyssnar.²⁷ I denna undersökning sa flera av informanterna i efterhand att de fann intervjun givande och att de började reflektera om sin verksamhet utifrån nya perspektiv.

---

²⁴ Kvale, Steinar, Brinkmann, Svend *Den Kvalitativa forskningsintervjun*, Studentlitteratur, Lund, 2014 s.109

²⁵ Ibid s.107

²⁶ Ibid s.51

²⁷ Ibid s.49-50

Transkriberingen från tal till skrift medförde etiska och metodologiska implikationer. Transkriberingen från tal till skrift kan ses som en form av översättning där vissa saker går förlorat såsom det icke-verbala, betoningar och tonfall.²⁸ Medveten om att det är viktigt att be om informanternas samtycke så frågade jag om lov inför inspelningarna. Vid transkriberingen försökte jag göra det ord för ord med stor noggrannhet och precision. En aspekt vad gäller inspelningen är mänskliga misstag. Under intervjun med Organisation E fick jag det inte att fungera med inspelningsapparaturen. Direkt efter antecknade jag från minnet det som sagts under intervjun. Med beaktande av detta har jag beslutat mig för att enbart referera från denna intervjun i analysen och alltså inte citera. Detta är viktigt för att inte omedvetet förvanska delar av materialet.

Ytterligare implikationer efter transkriberingen var hur jag skulle förvara primärmaterial på ett säkert, adekvat och professionellt sätt. De transkriberade intervjuerna förvarades på min dator nämnda vid informant a-h. Medveten om att någon annan forskare i framtiden skulle kunna begära ut mitt primärmaterial har jag koll på identiteten av varje informant.

En viktig etisk variabel var säkerheten för de informanter som deltog i studien, eftersom det kan vara farligt att arbeta med kvinnors rättigheter i världen. P.g.a. säkerhetsaspekter valde jag att främst rikta mig till svenska NGO:er som arbetade i olika regioner av Afrika tillsammans med lokala partners. Men för att få ännu tydligare lokal förankring beslutades det efter överväganden att också kontakta lokal personal hos en svensk biståndsorganisation i Zimbabwe. Dock med reservation för att fokusera på mindre känsliga frågor vid den kontakten som mer utifrån allmänt håll och mer öppna frågor.

Det postkoloniala, globala maktperspektivet var ytterligare en etisk utgångspunkt. Utifrån vissa perspektiv kan det vara problematiskt att som vit medelklasskvinna göra en studie om kvinnors rättigheter i Syd eftersom det kan leda till reproduce-

---

²⁸ Gillham, 2008, .165

randet av vissa bilder. Chandra Mohanty påpekar i artikeln ”Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourse” att en problematik med feminismen i Västvärlden är att den reducerar kvinnan från Tredje världen till förtryckt och ett offer för den egna kulturen.²⁹ I denna uppsats förhåller jag mig till denna problematik genom att kontextualisera och också undersöka strategier och arbetssätt. Jag menar att detta är viktigt för att lyfta kunskap samt se hur gräsrotter arbetar för förändring i fattigdom, i samhällen med repressivt styre och i relation till olika utmaningar.

---

²⁹ *boundary 2*, Vol 12/13, Vol 12-nr 3, Vol 13-nr 1, 1984 s.334, 335, 340

2 Tidigare forskning

2.1. Forskning kring en Rightbased approach(RBA) kvinnors rättigheter i Afrika och utrymmet för civilsamhället

2.1.1. Innebörder och utvecklingen av en Right based Approach (RBA) samt möjligheter och utmaningar med en RBA i Afrika

Idag använder olika mellanstatliga organisationer, ideella organisationer och statliga myndigheter för utvecklingssamarbete en Right Based Approach till utveckling.³⁰ Tidigare fanns det en diskursiv och praktisk föreställning om att utveckling och rättigheter var helt åtskilda domäner.³¹ Även ifall många koloniala folk använde sig av rättigheter för att kräva utveckling och rättvisa så var det först längre fram som allt fler började använda sig av utveckling och rättigheter samtidigt och peka på att dessa var väsentliga för förverkligandet av utveckling och rättighetsuppfyllnad.³² I artikeln ”Putting the Rights Based Approach to Development into Perspective” identifierar författarna en rad orsaker till att allt fler aktörer har börjat använda sig av en RBA.³³ Några av dessa är en förändrad världsordning efter Kalla krigets slut, aktivism bland organisationer och medvetenhet om att delta-
gande är signifikant för förändring.³⁴

---

³⁰ Broberg, Morten, Sano, Hans-Otto, 2018 s.664, 667

³¹ Cornwall, Andrea, Nyamy-Nusembi, Celestine, “Putting the Rights-based Approach to Development into Perspective”, *Third World Quarterly*, Volym 25, Nr 8 , 2004 s.1420-1421

³² Ibid s.1417, 1420,

³³ Ibid s.1423-1424

³⁴ Ibid s.1423-1424

En av de största styrkorna med en rättighetsbaserad approach är att fokus i utveckling flyttas från välgörenhet till rättigheter samt att fattiga människor kan kräva sina rättigheter.³⁵ Dock förhåller sig vissa i Globala Syd sig kritiska till att en RBA som den används idag nödvändigtvis inte ser till helheten.³⁶ Risken med fokus på ledarskap vid RBA är att det då kan verka som att det som krävs för utveckling är bra ledarskap och empowerment av vanliga människor.³⁷ En rättighetsbaserad approach till utveckling innebär också att fokus flyttas till implementering av rättigheter och olika konventioner.³⁸ Dock har kritik riktats att detta kan resultera i ett instrumentellt förhållningssätt och att utvecklingen avpolitiserar.³⁹

I artikeln ”Strengths and weaknesses in a human rights based approach to international development- an analysis of a right-based approach based on practical experience” identifierar författarna Broberg och Sano hur implementeringen av en RBA kan gå till praktiskt i Syd samt styrkor och svagheter med denna approach.⁴⁰ Viktiga aspekter vid implementeringen är att det görs en analys av rättighetsbärare, ansvarsbärare och den lokala kontexten samt att rättighetsbärarna är delaktiga i hela processen.⁴¹ Ett annat sätt att arbeta är via decentralisering och att överbygga avståndet mellan rättighetsbärare och stat.⁴² De största styrkorna som lyfts fram med en RBA är att marginaliserade människor sätts i fokus samt att dessa aktivt får använda sitt medborgarskap och får kunskaperna att kräva sina rättigheter.⁴³ Begränsningar med en RBA kan vara att den kan vara svår att implementera via mainstreaming d.v.s. göras som en genomgripande del av all programverksamhet överallt samt att den kan vara svårare att applicera på landsbygden p.g.a. frånvarande stat och låg läskunnighet bland människor.⁴⁴ Denna uppsats förhåller sig kritiskt till påståendet att det är svårt att arbeta rättighetsbaserat på landsbyg-

---

³⁵ Broberg,, Sano, 2018, 667

³⁶ Cornwall, Nusembi, ,2004 , s. 1420

³⁷ Ibid. s. 1420

³⁸ Broberg,, Sano 2018 s.673

³⁹ Gregoire, Roy, Entienne ,Campbell, Bonnie, Doran, Marie-Christine “The complex terrain of rights-based approaches:from the renewal of development practices to depoliticisation”, *Canadian Journal of Development Studies*, Vol.38, No.2, 2017s.171-172

⁴⁰ Broberg, Sano s.669-674

⁴¹ Ibid s.670

⁴² Ibid s.671

⁴³ Ibid. s.672

⁴⁴ Ibid s.673

den eftersom människor även där kan använda rättigheter. Dock känner jag i denna uppsats igen problematiken med en frånvarande stat och att organisationer får bedriva mycket av arbetet på plats.

I artikeln ”A Human Right Based Approach to Development in Africa: Opportunities and Challenges” beskriver författaren John C Mbuganze först innebörden av en RBA och därefter möjligheter och begränsningar vid användandet av en RBA i Afrika.⁴⁵ Ett sätt att förstå en RBA är att den överbygger klyftor mellan kunskap om de olika generationerna av rättigheter samt att den visar att alla rättigheter är sammanlänkade.⁴⁶ En av de största möjligheterna med en RBA i Afrika är att Afrikanska unionen uppfattar rättigheter och utveckling som starkt sammankopplade samt att The African Charter on Human and Peoples Rights innehåller såväl civila och politiska rättigheter som sociala, kulturella och ekonomiska rättigheter och explicit utvecklingsfokus.⁴⁷ Dock är en problematik att det finns brister med de implementerande organen och kommissionen som ansvarar för konventionen.⁴⁸ Några av de största utmaningarna vid implementeringen av en RBA i Afrika är fattigdom, ickedemokratiskt styre samt skadliga kulturella sedvänjor som marginaliserar kvinnor.⁴⁹

2.1.2. Kvinnors rättigheter i Afrika

I artikeln ”Human Rights Based Approach to Development and Justice, Legal Fiction i Africa” menar författaren Susanna D Wing att även om lagar stiftas och konventioner ratificeras och kodifieras kring kvinnors rättigheter att detta inte per automatik korrelerar med att kvinnors ställning och situation förändras och förbättras.⁵⁰ För förändring krävs det att människor får kunskaper om sina rättigheter.

---

⁴⁵ *Journal of Social Sciences*, Vol 39, Nr. 1 2014

⁴⁶ Ibid s.70

⁴⁷ Ibid s.71

⁴⁸ Ibid. s.75

⁴⁹ Ibid s.73-75

⁵⁰ *Polity* Volym 44, Nummer 4 s.504

er, legala verktyg och olika lagar.⁵¹ Strukturella barriärer kan utgöra ett hinder vid förverkligandet av detta.⁵² Den politiska och kulturella kontexten kan vara mångfacetterad och diversifierad.⁵³ D Wing menar att vissa former av rättigheter är mer kontroversiella och i vissa fall enklare att tillgodose i vissa kontexter än andra.⁵⁴ Ett exempel hon ger som detta arbete förhåller sig vagt kritiskt till är att det i Afrika är lättare att arbeta för kvinnors ekonomiska och politiska rättigheter än rättigheter i relation till familjen.⁵⁵ Anledningen till att jag förhåller mig kritiskt till detta är för att kvinnors reella inflytande kan vara marginellt samt att det finns en feminisering av fattigdomen. Ett orsakssamband som författaren påvisar i artikel är att familjerättigheter kan ses som ett hot mot kulturella levnadssätt och sedvänjor.⁵⁶ Kritiken mot familjerättigheter kan alltså utifrån postkoloniala perspektiv ses som försvar mot imperialism och också kopplas samman med kulturrelativism. Många som är kritiska mot familjerättigheter menar alltså att det är ett hot mot kulturen. Många kvinnor har tidigare anklagats för att vara västerländska feminister när de påtalat orättvisor.⁵⁷ För förändring är det alltså viktigt att arbeta på såväl regional, internationell och lokal nivå.⁵⁸

Det har också funnits en het debatt kring huruvida mänskliga rättigheter är eurocentriska samt hur implementeringen av dessa ska gå till i socialt och politiskt mångfacetterade områden i Afrika.⁵⁹ I Afrika precis som i andra världsdelar har det tillkommit lokala rättighetskonventioner som vissa uppfattar som mer kulturellt anpassade.⁶⁰ I artikeln ”Women’s Rights and Culture in Africa: a dialogue with global patriarchal traditions” lyfter författaren Sylvia Bawa styrkor och svagheter med Maputo Protocol samt lokal aktivism.⁶¹ En brist är med Maputo Protocol är att det inte fokuserar på kvinnors exploatering i det globala ekono-

---

⁵¹ Ibid s.508

⁵² Ibid. s.514

⁵³ Ibid s.508

⁵⁴ Ibid s.514

⁵⁵ Ibid s.508

⁵⁶ Ibid s.508

⁵⁷ Ibid s.513

⁵⁸ Ibid 512

⁵⁹ Bawa Sylvia, *Women’s Rights and Culture in Africa-a dialogue with global patriarchal traditions*, *Canadian Journal of Development Studies*, Volym 31, Nummer 1, 2012 s.90-91

⁶⁰ Ibid s.91

⁶¹ Ibid s.90-105

miska systemet samt har ett för stort fokus på traditioner.⁶² En styrka med protokollet är att lyfter fram kvinnors deltagande i lokalsamhällen, att det utgår från regionala utmaningar samt att det kan vara utgångspunkter att hämta kraft från förändring.⁶³ I sin forskning försöker Bawa också överbygga den kunskapslucka som finns vad gäller kvinnors rättigheter i Afrika och spänningsförhållandet mellan lokala och globala traditioner och patriarkala strukturer.⁶⁴ I sin forskning har hon intervjuat kvinnorättsaktivister från Ghana.⁶⁵ I forskning som publicerats i andra samlingar har hon undersökt hur NGO:s arbetar med jämställdhet Ghana, samt implementering lokalt av rättigheter.⁶⁶

2.1.3. Utmaningar för civilsamhället

Från 80-talet började allt fler aktörer se civilsamhället som ett fenomen väsentligt för demokratisering och utveckling och bistånd började kanaliseras till det globala civilsamhället.⁶⁷ Dock har utvecklingen för civilsamhällesaktörer försvårats globalt efter 11 september och det efterföljande kriget mot terrorismen.⁶⁸ I artikeln ”The backlash against civil society in the wake of the Long War on Terror” identifierar och problematiserar Howell m.fl. ett antal anledningar till att civilsamhällesaktörer har det svårare och konsekvenserna av backlashen.⁶⁹ En problematik är legitimitetsaspekten där det främst är västerländska NGO:er som fick bistånd vilket Sydliga CSO:er började se misstänksamt på.⁷⁰ En annan aspekt var att många länder började införa begränsningar mot lokala CSO:er i skenet av antiterrorlagar.⁷¹

---

⁶² Ibid s.102

⁶³ Ibid s.94

⁶⁴ Ibid s.91

⁶⁵ Ibid s.91

⁶⁶ Ibid s.105

⁶⁷ Howell, Jude, Ishakanian Armin, Obadare, Ebenezer, Seckinelgin, Hakan, Glasisus, Marlies, “The backlash against civil society in the wake of the Long War on Terror”, *Development in Practice*, Vol. 18, Nr. 1, 2008 s.83

⁶⁸ Ibid s.63

⁶⁹ Ibid s.82.93

⁷⁰ Ibid s.83

⁷¹ Ibid s.86

I artikeln ”Deconstructing Civil Society *Actors* and *Functions*: On the limitation of Framework for Fragile States” analyserar författarna civilsamhällets funktion och utmaningar.⁷² Det finns många olika faktorer som påverkar och förklarar civilsamhällets funktion och arbetssätt. Dessutom finns det olika sätt att arbeta med civilsamhället i repressiva, konflikt, postkonfliktländer och fragila stater. Ett sätt är att inkludera det i biståndet. Civilsamhället ses som viktigt för skapandet av fred och utveckling.⁷³ 20% av världens bistånd 2011 kanaliserades till olika civilsamhällesorganisationer.⁷⁴ Det globala och lokala civilsamhället uppfattades som en markant signifikant aktör vad gäller förändringsarbete såsom rättighetsarbete eller gender mainstreaming.⁷⁵ Datzberger beskriver att mycket av biståndet i Syd går till västerländska former av organisationer i civilsamhällen vilket kan riskera att underminera väldigt lokala och heterogena sociala rörelser som kan kategoriseras som gräsrotter i bokstavig bemärkelse.⁷⁶ Som konsekvens av detta försöker mindre aktörer utvidga sin kapacitet som organisation och bli mer formaliserade för att kvalificera för ekonomiskt bistånd från omvärlden.⁷⁷ En annan problematik är effektivitetskraven och att organisationer i realiteten för hantera konsekvenserna av den nyliberala världsordningen.⁷⁸

2.2. Detta arbete i relation till den tidigare forskningen samt kritiska perspektiv på den tidigare forskningen

En begränsning som finns med delar av den tidigare forskningen är att denna fokuserar mycket på hur stater och större aktörer använder sig av en RBA samt mycket av det tekniska och legala med denna approach. Dock är en styrka att

---

⁷² *Social Sciences*, Vol.7, Nr.30

⁷³ *Ibid* s.1.

⁷⁴ *Ibid* s.2

⁷⁵ *Ibid* s.7

⁷⁶ *Ibid* s.7

⁷⁷ *Ibid* s.7

⁷⁸ *Ibid* s.1

forskningsartiklarna ger flera exempel på hur man kan arbeta med RBA och innebörderna av denna. Vidare finns det andra artiklar som handlar om hur aktörer arbetar på plats. Det som det saknades information om var hur spänningsförhållandet mellan rättighetsbärarna och staten skulle hanteras, problematiken med resultatbaserat arbete samt olika aktörers roll.

Detta arbete fyller delvis en forskningslucka när det gäller kunskaper om hur organisationer arbetar med rättighetsbaserat utvecklingsarbete och kvinnors rättigheter på lokal nivå. Visserligen behandlar en del artiklar detta, men det finns mycket kvar att undersöka på detta område. Detta arbete innehar medvetenhet om att även om det kan medföra mycket att arbeta rättighetsbaserat så kan det i praktiken vara svårt att arbeta med alla delar samtidigt av en RBA. Det finns också ett behov att undersöka hur organisationer arbetar med normer samt vilka olika former av utmaningar de möter som kan försvåra fullföljandet av arbetet. En annan aspekt jag bär med mig in i arbetet är hur legitima och trovärdiga de svenska organisationerna samt deras lokala partners verkligen är. Men detta kan vara svårt att åskådliggöra djupgående.

3 Teori och metod

Jag hämtar i uppsatsen utgångspunkter och teoretiska verktyg från teorier vad gäller operationaliseringen av en RBA, vernakulisering av rättigheter samt det operationella utrymmet för organisationer i civilsamhället samt konsekvenser av den politiska kontexten. Från dessa teorier skapar jag teman som jag bär med mig in i den deduktiva innehållsanalysen på mitt intervjumaterial. I detta avsnitt presenterar jag först teorierna och teoriernas styrkor och begränsningar i relation till mitt arbete. Därefter presenteras och diskuteras metoderna kvalitativa intervjuer och deduktiv innehållsanalys.

3.1. Teori

Nedan följer en beskrivning och diskussion om de teorier och teoretiska angreppssätt jag bär med mig in i analysen samt skapar kodningskategorier efter.

3.1.1. Sätt att arbeta praktiskt med RBA utifrån olika programprinciper

Tine Destrooper är chef på Centrumet för Mänskliga rättigheter och Global rättvisa.⁷⁹ Hon är också en av de första som har analyserat operationaliseringen av en RBA för aktörer på marken i Syd.⁸⁰ Detta gör hon i artikeln ”Linking Discourse to Practice, The Human Rights-Based Approach to Development in Village Asaini

---

⁷⁹ “Linking Discourse to Practice, The Human Rights-based Approach to Development in Village Asaini Program in Kongo Central”, *Human Rights Quarterly*, Volym 38, Nummer 3, 2016 s.787

⁸⁰ Ibid s.787

Program in Congo Central”.⁸¹ Baserat på bland annat fältstudier i Kongo har hon identifierat 12 principer vad gäller operationaliseringen av en Right Based Approach lokalt i Globala Syd.⁸² Vid identifierandet av principerna har hon hämtat inspiration från olika FN-dokument och akademisk litteratur.⁸³ Jag kommer endast använda mig av 6 av dessa principer då dessa känns mest relevanta för detta arbete.

Den första programprincipen är att projektet realiserar mänskliga rättigheter. FN anser att uppgiften att fullfölja, skydda, respektera och garantera rättigheter är några av de mest centrala delarna av en Right Based Approach.⁸⁴ Deestrooper menar att det i praktiken kan vara svårt att veta vad som ingår i detta, samt vad som händer ifall någon partner inte fullföljer sina åtaganden.⁸⁵ I denna uppsats kommer jag använda denna princip i avseenden om saker hos de undersökta organisationernas projekt som handlar både explicit och implicit om rättigheter, då jag är medveten om att det kan vara svårt att uttalat prata om rättigheter i vissa kontexter.

Den andra programprincipen handlar om att tillämpa en RBA som ett helhetsperspektiv och vid implementeringen av alla projekt.⁸⁶ En utmaning med detta är ifall man inte lyssnar till lokala människors perspektiv på rättigheter.⁸⁷ Jag kommer använda denna utifrån avseendena hur stor del rättigheter utgör projekten och relationen till lokala perspektiv på rättigheter.

Den fjärde programprincipen handlar om att stärka rättighetsbärarnas möjligheter och förmåga att kräva sina rättigheter.⁸⁸ Det handlar också om att ha gjort en

---

⁸¹ Ibid s.787

⁸² Ibid s.788

⁸³ Ibid s.794

⁸⁴ Ibid s.795

⁸⁵ Ibid s.796

⁸⁶ Ibid s.796

⁸⁷ Ibid s.797

⁸⁸ Ibid s.799

grundlig analys av rättighetskontexten, skapandet av forum där rättighetsbärarna kan samtala med ansvarsbärarna samt kapacitetsutveckling av rättighetsbärarna.⁸⁹

Den sjätte programprincipen handlar om att se deltagande både som mål och medel.⁹⁰ Detta innebär att rättighetsbärarna är huvudpersonerna i sin egen utveckling och deltar aktivt i avseendet att få tillgång till alla sina rättigheter.⁹¹ En problematik med detta är ifall rättighetsbärarna deltar i processen först efter att projektet påbörjat sin verksamhet.⁹²

Den åttonde principen handlar om att programmet ska verka för jämlikhet, icke-diskriminering och inkludering. Denna handlar om att programmet inte ska diskriminera utifrån grunder såsom klass, etnicitet, funktionsvariation, kön, könsidentitet eller sexuell läggning.⁹³

Den tionde principen handlar om empowerment(egenmakt) och att rättighetsbärarna ska stärkas och kunna kräva sina rättigheter. Ett sätt att arbeta med detta är via medvetandegörande. Dock är det här viktigt att också se till lokala former av kunskaper, tro-system etc., vilket ibland kan glömmas bort när det handlar om teknisk eller medicinsk kunskap.⁹⁴

En begränsning med denna teori är att den uttalat riktar sig till att undersöka hur nationella aktörer och internationella organisationer på nationell nivå i praktiken tillämpar en rättighetsbaserad approach. Men teorin ger mig fortfarande tydliga indikatorer att vara observant på i analysen. En annan begränsning är att se hur generaliserbara dessa teoretiska utgångspunkter är då de baseras på en fältstudie i Kongo. Dock har hon inkluderat principer som bör gälla allt rättighetsbaserat arbete samt hämtat inspiration från UNDP.

---

⁸⁹ Ibid s.799

⁹⁰ Ibid s.801

⁹¹ Ibid s.801

⁹² Ibid s.802

⁹³ Ibid s.804

⁹⁴ Ibid s.807

En av de största styrkorna med detta teoretiska perspektiv är att det ger rekommendationer om hur arbetet lämpligen ska bedrivas, problematisering av detta, samt vad principerna kan innebära i praktiken. En annan styrka är att denna teori skalar ner den komplexa rättighetsbaserade approachen till ett antal förhållnings-sätt att bära med sig in i arbetet. Detta är användbart för min studie eftersom jag undersöker hur organisationers beskrivningar av sitt arbete kan förstås utifrån en RBA samt vilka strategier de använder sig av vid arbetet.

3.1.2. Översättningen av globala konventioner till lokal kontext och användandet av rättigheter

Rättigheter kan ha olika meningar för människor i olika delar av världen, samtidigt som de används av en rad olika aktörer. Sally Engle Merry är en rättighets-teoretiker som är nyfiken på hur rättigheter kan förstås lokalt och användas i olika kontexter.⁹⁵ Hon undrar reflekterar också över i vilken grad rättigheter kan användas för frigörelse för marginaliserade grupper.⁹⁶ De två av hennes texter som denna uppsats hämtar inspiration och teoretiska hållpunkter utifrån är ”Transnational Human Rights and Local Activism, Mapping the Middle” samt ”Vernacularization on the ground: local uses of global women’s rights in Peru, China, India and the United states”. Den sistnämnda artikeln författade hon tillsammans med Polly Lewitt.

Ett sätt att förstå diskursen om rättigheter är som ett *global value package* (paket av globala värderingar) som gäller rättigheter, individens frihet samt ett motsvarande paket om kvinnors rättigheter vilket innefattar ickediskriminering, arbete mot våld, kroppslig integritet och inflytande i privata och civila sfären.⁹⁷ Detta

---

⁹⁵ Merry, 2006 s.38

⁹⁶ Ibid s. 39

⁹⁷ Legvitt, Merry,, *Global Networks*, Volym 9, Nummer 4, 2009 s..447-448

paket finns runtom i världen.⁹⁸ Detta finns sedan manifesterat i olika konventioner.⁹⁹

Olika aktörer kan hämta kraft från olika internationella idéer som cirkulerar. Heterogena aktörer kanske redan arbetar med kvinnors rättigheter men utan att använda den terminologin.¹⁰⁰ Det kan också handla om att klä om rättighetsdiskursen så att det är mer gångbart lokalt.¹⁰¹ En annan aspekt är också uppstreaming d.v.s. hur lokala rättighetsproblem blir globala.¹⁰²

Vernakulisering handlar om hur rättigheter kan översättas från en kontext till en annan.¹⁰³ En central position i detta har de i mitten, det vill säga de som översätter mellan lokala missförhållanden och orättvisor och globala, regionala idéer och visar på rättighetsaspekterna.¹⁰⁴ Det finns också olika former av personer som översätter. Dessa kan vara organisationsanställda, aktivister, samt lokala volontärer.¹⁰⁵ Det finns olika former av vernakulisering. Dessa kan vara framing, replikation och hybridisering. Framing handlar om hur man klär rättighetsanspråk och problematik i ett annat språk än rättigheter för att det ska bli gångbart i kontexter där det är farligt att prata om rättigheter.¹⁰⁶ En risk med detta är ifall essensen och progressiviteten försvinner. Replikation handlar om hur de ursprungliga rättigheterna och programmen är kvar men att det anpassas till lokala förutsättningar¹⁰⁷. En hybridisering handlar om hur rättigheter och realiteter från en kontext blandas med andra och hur det kan skapas nya former av institutioner och sätt att arbeta.¹⁰⁸

En styrka med detta teoretiska synsätt är att det visar att aktörer måste förhålla sig till olika aspekter på en gång för att arbetet ska fungera samt att det kommer in

---

⁹⁸ Ibid. s.447-448

⁹⁹ Ibid.447-448

¹⁰⁰ Ibid s.447

¹⁰¹ Ibid s.447

¹⁰² Ibid s.446

¹⁰³ Merry, 2006s.39

¹⁰⁴ Ibid s.42

¹⁰⁵ Lewitt, Merry, 2008 s.449-450

¹⁰⁶ Merry, 2006 s.40

¹⁰⁷ Merry, 2006 s.44

¹⁰⁸ Ibid s.44

anpassningar vid arbetet. En annan styrka är att det visar hur saker såsom rättigheter kan förstås lokalt samt att rättighetsarbete kommer ur flera olika steg. Ytterligare en styrka är att det ger mig förståelse att förstå vad som kan vara olika dilemman vid arbetet såsom lokala behov vs. internationellt fokus.

En begränsning med denna teori för min undersökning är att mycket handlar om översättning på högre nivå och mycket om lokala översättare som hör till flera världar. Då jag främst intervjuar svenska organisationer kring hur de arbetar innebär det kanske inte att de alltid är lokala översättare i bokstavlig bemärkelse. Men däremot menar Merry att personal från NGO:s på plats kan vara några av de viktigaste översättarna samt att översättningen kan ske på olika nivåer.¹⁰⁹ Dessutom fick jag tydlig information om hur lokala partners arbetade på plats genom att ha intervjuat f.d. utlandspraktikanter hos några organisationer.

3.1.3. Civilsamhällets utrymme att verka samt faktiska strategier i relation till ett krympande utrymme

Chris Van Borgh och Carojlin Terwindt har i artikeln ”Shrinking Operational Space of NGO:s a Framework of Analysis” utvecklat ett angreppssätt för att analysera hur det faktiska operationella utrymmet att verka för aktörer i civilsamhället ser ut i olika politiska kontexter.¹¹⁰ De menar att det finns en trend med ett shrinking space dvs. ett krympande demokratiskt utrymme på många håll i världen.¹¹¹ I artikeln kartlägger de hur utrymmet påverkar organisationer beroende av politisk kontext, grad av auktoritärt eller demokratiskt styre, frånvarande ,stark eller kollapsad stat samt vilka former av begränsningar olika organisationer kan råka ut för.¹¹²

---

¹⁰⁹ Merry, Pegwitt, 2009 s.449-450

¹¹⁰ *Development in Practice*, Volym 22, Nummer 8, 2012 s.1066

¹¹¹ *Ibid* s.1066

¹¹² *Ibid* s.1069

De definierar civilsamhället utifrån premisserna att det handlar om lokala eller nationella icke-vinstdrivande grupperingar och att det operationella utrymmet innefattar möjligheterna och den reella förmågan att fullfölja och verka efter sina mål och grundprinciper.¹¹³

En faktor av betydelse vad gäller organisationers utrymme att verka är den lokala politiska kontexten.¹¹⁴ Denna skiljer sig också för olika organisationer verksamma i samma land.¹¹⁵ Här är det viktigt att undersöka i vilken grad olika rättigheter finns i realiserade i praktiken samt huruvida det finns en relation mellan stat och rättighetsbärare.¹¹⁶ En dimension av denna relation rör den reella möjligheten till påverkan av politisk substans.¹¹⁷ Det finns skillnader i möjligheter till påverkan beroende om staten är svagt auktoritär, starkt auktoritär, svagt demokratisk eller starkt demokratisk.¹¹⁸

Om staten är starkt auktoritär är det förekommande att den vill ha kontroll över de organisationer som är verksamma i landet samt att det är betydligt svårare att arbeta med att kräva rättigheter än att leverera service.¹¹⁹ I auktoritära miljöer är relationen mellan stat, organisation och rättighetsbärare starkt begränsad inom bland annat områdena påverkan av policys och politiskt innehåll samt krävandet av rättigheter.¹²⁰

I länder med svagt styre är det vanligt att andra aktörer har mer makt såsom traditionella system, religiösa grupper samt att det finns svag lagstiftning kring NGO:er som inte tillgodoser dessas rättigheter och skyddsbehov.¹²¹ Hot från andra aktörer såsom företag och kriminella grupper är vanligen förekommande.¹²² I länder som

---

¹¹³ Ibid s.1068

¹¹⁴ Ibid s.1069

¹¹⁵ Ibid s.1068

¹¹⁶ Ibid s.1069

¹¹⁷ Ibid s.1069

¹¹⁸ Ibid s.1068-1074

¹¹⁹ Ibid s.1073

¹²⁰ Ibid s.1069

¹²¹ Ibid s.1070

¹²² Ibid s.1070

utöver svagt styre också befinner sig i väpnad konflikt kan det vara oerhört farligt för organisationer att verka. Dessa kan bli misstänkligejorda av både staten och olika väpnade grupper såsom rebeller.¹²³ Det kan handla om alltifrån våld till mordhot.¹²⁴

Begräsningarna mot NGO:s kan alltså bestå av, hot, restriktioner ,lagstiftning och demoniserande och stigmatisering av aktivister.¹²⁵ En konsekvens av detta kan bli olika former av självcensur för aktivister.

En begränsning med teorin för denna uppsats är att det verkar som att författarna menar att det bara är i starkt demokratiska stater som organisationer bygger en relation med statliga tjänstemän och försöker påverka policys. Detta verkar inte vara fallet utifrån mitt primärmaterial då en genomgående strategi bland vissa organisationer har varit att försöka bygga relationer med låga tjänstemän. Däremot kan det väl i praktiken vara en markant skillnad att påverka på låg eller hög-nivå i den statliga makthierarkin och statens institutionen och kontrollorgan.

En annan begränsning med denna teori är att den inte diskuterar så mycket om civilsamhällets funktion som transformerande kraft och civilsamhällesorganisationers betydelse i sig själv. Jag förhåller mig till detta genom att också ha med effekter av organisationernas arbete i analysen, detta då jag ställde frågor kring detta under intervjuerna samt har med tidigare forskning som behandlar just detta.

En annan begränsning är att teorin diskuterar att organisationer använder sig av strategier och själva kan arbeta i relation till det begränsade operationella utrymmet utan att ge tydliga exempel hur detta ska gå till rent praktiskt.

En av de största styrkorna med denna teori är att den bidrar med analytiska verktyg om att analysera kontext, typer av begränsningar samt hur organisationer förhåller sig till

---

¹²³ Ibid s.1075-1076

¹²⁴ Ibid s.1076

¹²⁵ Ibid s.1070

den kontext de verkar. En annan styrka är också att den bidrar till olika typologier beroende av grad av begränsad miljö.

3.2 Metod

3.2.1. Kvalitativa intervjuer

Metoden för datainsamling är semistrukturerade intervjuer. En styrka med semistrukturerade intervjuer är att forskaren får kunskap om det intervjun behandlar, har visst stöd av teman/frågor från tidigare samt kan ha inslag av flexibilitet.¹²⁶ Förberedelserna i denna undersökning har gjorts genom att ha några teman och grundfrågor samtidigt som fördjupning kom efter hand under processens gång. Däremot hade jag också vissa specifika frågor för varje intervju, då organisationerna arbetade med så olika frågor. Vissa av intervjuerna kändes mer som tematiska öppna intervjuer. En styrka med detta är att det blir som ett samtal samt att det skapar möjlighet att följa upp det informanten förmedlar. Andra styrkor med detta är att det minskar maktasymmetrin mellan forskare och informant samt att detta är ett sätt att betona att en intervju är en social situation med två eller flera deltagare.¹²⁷

En begränsning med att genomföra intervjuerna över telefon och Skype istället för med ett fysiskt möte var att jag inte kunde avläsa informanternas reaktioner såsom subtila signaler och kroppsspråk.¹²⁸ Dock kunde jag genom rösten höra vissa betoningar och konfunderingar. Den främsta anledningen till att undersökningen

---

¹²⁶ Kvale, Brinkmann, 2014 s.48

¹²⁷ Ibid s.34

¹²⁸ Ibid s.144

bestod av intervjuer över telefon och Skype var genomförbarheten och att inte vara begränsad av geografiska avstånd.¹²⁹

En begränsning som kan finnas med semistrukturerade intervjuer och till viss mån också med tematiskt öppna intervjuer är risken att de olika informanterna i realiteten ges olika förutsättningar att beskriva sina upplevelser. I denna studie förhöll jag mig till denna problematik genom att varas var observant på att intervjuerna berörde mina teman. Detta kan man göra genom att bland annat ställa sonderande frågor.¹³⁰

De största styrkorna med att använda mig av kvalitativ intervju som metod är att att komma närmare den sociala verkligheten samt att det innebär ökade kunskaper om hur organisationer upplever sig arbeta.

Vid en kvalitativ intervjustudie är det viktigt att förhålla sig till reliabilitet, validitet och generaliserbarhet. Detta kan också översättas till tillförlitlighet och trovärdighet. När det gäller tillförlitligheten är jag medveten om att jag intervjuade människor som antingen arbetade eller var volontärer på svenska organisationer eller deras partner-organisationer. Detta kan ha påverkat tillförlitligheten såväl negativt som positivt. Negativt utifrån aspekterna att organisationerna skulle vilja lyfta fram allt som fungerade bra och kanske vara rädda för självkritik. Dock kan risken för självrensning ha minskat av vetskapen att organisationerna också blev avidentifierade. Positivt kan det ha påverkat tillförlitligheten eftersom organisationerna har gedigen kunskap om sin verksamhet och det verkligen är en förstahandskälla.

När det kommer till trovärdighet kan en felkälla vara vilka konsekvenser informantens position har bakom det som kom fram som signifikant. Att informanter på ledande positioner intervjuades fick såväl negativa som positiva konsekvenser. En styrka var att de hade stora kunskaper samt var officiella representanter. En nackdel var ifall de bara besvarade utifrån officiella ståndpunkter. Men detta upp-

---

¹²⁹ Gillham, , 2008 s.147

¹³⁰ Ibid s.112

levde jag inte att de enbart gjorde. Trovärdigheten kan också sägas vara hög genom att informanterna gav utförliga svar med exempel och verkade kunniga och ärliga om det de berättade.

3.2.2. Deduktiv innehållsanalys

Metoden som används förr analys av primärmaterialet är en deduktiv innehållsanalys. Till skillnad från en induktiv innehållsanalys där man låter materialet visa vilka teman som är relevanta handlar en deduktiv innehållsanalys om att hämta inspiration från teorierna.¹³¹ Dock är jag medveten om att en kritik mot detta är såkallad confirmation-bias. Detta arbete förhåller sig till kritiken gentemot bekräftelse-bias att noga läsa igenom allt material och teorierna innan själva analysen samt att under själva kodningen först sammanfatta i småord och sedan koppla till teorierna.

Arbetsprocessen under förberedelse, analys och presentation av resultat genomfördes i ett antal steg. Detta är mycket viktigt att vara tydlig med sin kodning så att detta kan verifieras och valideras.¹³² I detta fall identifierade jag först teman och begrepp i teorierna. Därefter kodade jag materialet utifrån dessa teman intervju för intervju. Därefter observerade jag likheter och skillnader mellan de olika intervjuerna innan jag sammanställde och slutförde analysen i löpande text samt där vidgade jag analysen genom koppling till sekundärmaterial.

En begränsning med en deduktiv innehållsanalys i mitt fall är att en deduktiv innehållsanalys ofta handlar om att basera på tidigare kunskap, teori-testning och att det inte alltid lämpar sig att använda denna på ett fragmentiserat material.¹³³ Dock skulle jag vilja tydliggöra att mitt primärmaterial enbart består av transkriberade

---

¹³¹ Elo, Satu, Kyngäs, Helvi, *The qualitative content analysis processes*, *Journal of Advanced Nursing*, Volym 62, Nr 1, 2007 s.109-111

¹³² Assaroudie, Abdolghader, Nabavi, Heshmati, Fatemah, Armat, Reza, Ebadi, Abbas, Vaismoradi, Mojtaba, "Directed qualitative content analysis: the description and elaboration of its underpinning methods and data analysis process", *Journal of Research in Nursing*, Vol.23, Nr. 1, 2018 s.15

¹³³Elo, Kyngäs 2007 s.109

egengjorda intervjuer med vissa likheter, då liknande teman kommit upp. Dessutom är jag väl inläst på tidigare forskning.

En styrka med en deduktiv innehållsanalys är att man sätter teorier i perspektiv genom att tillämpa dem på sitt primärmaterial samt i relation till sekundärmaterial.¹³⁴ I mitt fall så bidrog det till operationalisering av de valda teorierna samt kunskap i relation till primärmaterial. En annan styrka med en deduktiv innehållsanalys är att det blir ett sätt att strukturera upp och tolka sitt intervjumaterial utifrån. Det är extra viktigt i studier med informanter som arbetar på olika sätt så att analysen inte spretar åt alla håll. Dock identifierade jag ändå en hel del likheter i intervjumaterialet.

Ytterligare en styrka med en deduktiv innehållsanalys är att det kan minska risken att ens analys blir ett återberättande av informanternas verbala utsagor. Citat från intervjuerna kan dock bidra till högre autenticitet och validitet av analysen.¹³⁵ Men det är också en balansgång att ha lagom många. I denna uppsats hade jag med en del citat för att göra studien mer levande. Dock är det viktigt att också se till att sedan analysera dessa citat.

---

¹³⁴ Ibid s.108

¹³⁵ Ibid s.112

4 RBA och kvinnors rättigheter i Afrika, en deduktiv innehållsanalys

4.1. Beskrivning av organisationer:

Organisation A: Har arbetat i snart 30 år i Gambia med byutveckling, kvinnogrupper, vuxenutbildning och tidigare även med byggandet av grundskolor. Dessutom arbetar de mot kvinnlig omskärelse genom informationsspridning och att ge omskärrerskor andra försörjningsalternativ.¹³⁶

Organisation B: är en global rörelse som arbetar för rättvisa, lokalt deltagande, empowerment och jämställdhet i ett 40-tal länder i världen. De har länge arbetat med en RBA och med metoder kring rättighetsbärarnas deltagande. Vidare arbetar de med påverkansarbete på lokal, nationell, regional och global nivå.¹³⁷

Organisation C: är en organisation som arbetar med kvinnors rättigheter, ekonomisk empowerment, getbanker, vuxenutbildning och kvinnors rättigheter på landsbygden i Uganda.¹³⁸

Organisation D: en organisation som arbetar med kvinnors rättigheter i ett antal konflikt och postkonfliktländer i samarbete med lokala partners. I Kongo arbetar de lokala partnererna med media, fredsklubbar och mot könsbaserat våld.¹³⁹

---

¹³⁶ Intervju, 16/3-18, Över Skype

¹³⁷ Intervju 26/3-18, Över Skype

¹³⁸ Intervju, 3/4-18, Över telefon

¹³⁹ Intervju 3/4-18, Över Skype

Organisation E: En biståndsorganisation som arbetar med människovärde och rättigheter i samarbete med lokala partners. I Malawi arbetar en av de lokala partnererna med jordbruk och ekonomisk empowerment. Kvinnorättsfokus är inte helt uttalat, men de försöker ha med kvinnor i alla aktiviteter.¹⁴⁰

Organisation F: Organisation som arbetar med studiecirkelmetod och påverkansarbete för barn med funktionsvariation i Zimbabwe tillsammans med barnens föräldrar men med fokus på mammorna. Anledningen till att kvinnorna är i fokus är eftersom kvinnor som har barn med funktionsvariation befinner sig i en extra utsatt situation med bland annat marginalisering och ökat ansvar.¹⁴¹

Organisation G: Lokal partnerorganisation till svensk biståndsorganisation som verkar i Zimbabwe. Deras fokusområden är kvinnors rättigheter och ekonomisk empowerment i ett antal byar på landsbygden. De arbetar också med information om rättigheter och preventiv hälsa.¹⁴²

Organisation H: Regionkontor i Zimbabwe för svensk biståndsorganisation som arbetar med att stärka civilsamhällesorganisationer på plats i världen. Fokus i Zimbabwe är lokal demokrati, jämställdhet och påverkansarbete i samarbete med lokala CSO:s och NGO:s i Zimbabwe.¹⁴³

Sida: Myndighet för svenskt utvecklingsarbete, förmedlar biståndsmedel via bilateralt, multilateralt samt biståndsmedel direkt till organisationer. Har använt sig av RBAd senaste 20 åren samt har jämställdhet, mångdimensionell fattigdom och fattiga människors perspektiv som ett uttalat fokus.¹⁴⁴

Forum Syd: paraplyorganisation som bedriver egna projekt på 4 kontinenter, samt stöttar, granskar och vidareförmedlar biståndsmedel för sina medlemsorganisationer. Forum Syd består av över 70 medlemsorganisationer som bedriver utvecklingsarbete i hela

---

¹⁴⁰ Intervju, 11/4-18, Över Skype

¹⁴¹ Intervju, 19/4-18, Över Telefon

¹⁴² Intervju 18/4-18, Över Telefon

¹⁴³ Intervju, 19/4-18, Över Skype

¹⁴⁴ Intervju 25/4-18, Över telefon

världen. En RBA, jämställdhet och miljö är fundamentala ämnesområden som präglar Forum Syd och de projekt medlemsorganisationerna gör.

4.2. Kvinnors rättigheter i praktiken, strategier och utmaningar en deduktiv innehållsanalys

I denna deduktiva innehållsanalys analyserar jag först hur organisationernas beskrivningar av sitt arbete kan förstås utifrån några principer av en RBA. Därefter är fokus för analysen hur rättigheter kan förstås lokalt, olika tolkningar och sätt att arbeta med rättigheter utan att göra det helt uttalat. Avslutningsvis analyseras utmaningar i relation till utrymmet i civilsamhället samt den politiska kontextens konsekvenser.

4.2.1. Tema 1 Hur arbetet kan förstås utifrån några av programprinciperna för en RBA

Nedan följer en analys kring hur organisationernas berättelser om sitt arbete kan förstås och tolkas utifrån några av programprinciperna av en RBA såsom hur genomgripande rättigheterna är i verksamheten samt hur rättighetsbärarna stärks och hur delaktiga rättighetsbärarna är i utvecklingsprocessen.

Rättigheter som genomgående i projekt och deltagande som mål och medel

Ett första steg för ett rättighetsbaserat projekt kan vara att göra en analys och kartläggning kring hur situationen ser ut vad gäller mänskliga rättigheter i den lokala kontext-

ten.¹⁴⁵ Därefter bör man analysera projektets potential att påverka och förbättra situationen för rättigheter.¹⁴⁶ SIDA menar att det är viktigt för organisationer att titta på dessa aspekter vid planering av projekt:

Har de identifierat de diskriminerade? Finns det mekanismer för deltagande? Hur är det med rätten till information? De som är rättighetsbärare. Hur ser det ut med ansvarsutkrävande, "/" Kan man arbeta med rättighetsbärarna, kan man stärka dem, vet de om sina rättigheter?.¹⁴⁷

Det kan skilja sig åt lokalt hur projektplanering och behovsanalys görs beroende av organisation. Hos organisation D är det samarbetspartnern som både gör behovsanalys och projektplanering. Organisation D:s funktion är istället att ha en mer lågmäld roll samt att komma med synpunkter på rättighetskonventioner som kan vara relevanta för arbetet, såsom CEDAW.¹⁴⁸ Organisation H är också noggrann att de civilsamhällesorganisationer de stöttar ekonomiskt och med kapacitetsutveckling lyssnar på rättighetsbärarnas behovs-analys och har rättighetsbärarna i fokus i allt sitt arbete.¹⁴⁹

Hos organisation G däremot ser det annorlunda ut.¹⁵⁰

De [svenska organisationen] la upp hela arbetet, vad som skulle ingå, kunde lokalanpassa vissa saker.¹⁵¹

Här kan man alltså se hur aspekten deltagande som mål och medel kan skilja sig mellan olika organisationer. Destrooper menar att det är mycket viktigt att rättighetsbärarna konsulteras vid genomförandet och planerandet av projekt.¹⁵² I artikel 2 i deklARATIONEN om rätt till utveckling betonas betydelsen av att den enskilda människan är huvudpersonen och aktivt deltagande i utvecklingsarbetet.¹⁵³ Hos Organisation D och H deltog rättighetsbärarna i såväl planeringsprocessen som under aktiviteterna. En deltagande

---

¹⁴⁵ Forum Syd, 12/12-17

¹⁴⁶ Ibid.

¹⁴⁷ Sida, Intervju 24/4-18,

¹⁴⁸ Intervju 2/4-18, Över Skype

¹⁴⁹ Intervju, 19/4-2018, Över Skype

¹⁵⁰ Intervju Organisation G, 18/4-18, Över Telefon

¹⁵¹ Intervju Organisation G, 18/4-18

¹⁵², 2016 s.802

¹⁵³ United Nations, , 1986

approach är alltså viktig för att komma till bukt med rötterna av problem samt att kunna planera framåt.¹⁵⁴ Hos Organisation D skulle man även kunna peka på att det lokala ägandeskapet och inflytandet gick ytterligare ett steg längre, eftersom det var lokala partners som gjorde hela analysen. Dock kan det även vara skillnad mellan organisationsrepresentanter och lokala rättighetsbärare. Organisation D:s partners arbetade bland annat med fredsklubbar, att förändra vallagen så att alla partier skulle ha kvinnor på sina listor och olika radioprogram på de lokala språken.¹⁵⁵

Hos Organisation G fanns visserligen inte möjligheten att påverka vilka teman man skulle arbeta med, utan istället kunde delar av innehållet anpassas till lokala förutsättningar när det gällde ekonomisk empowerment. Utifrån vissa aspekter sätter organisationen rättighetsbärarnas utveckling i centrum genom att organisationen menar att människor själva ska kunna kräva sina rättigheter.¹⁵⁶ Organisationen har också ekonomisk empowerment och kvinnofrågor som fokusområden vilka är väsentliga för utveckling.¹⁵⁷ Men däremot var det inte alltid som rättighetsbärarna vågade eller orkade kräva sina rättigheter p.g.a. livssituation d.v.s. mycket annat att stå i eller rädsla att råka illa ut.¹⁵⁸ Detta kan försvåra möjligheterna att projektet realiserar rättigheter.

Rättighetsbärarna ges möjligheter att stärka olika kapaciteter och få kunskaper om att kräva sina rättigheter

En viktig del av RBA är arbetet med att stärka rättighetsbärarnas möjlighet till olika kapaciteter samt kunskaper och förutsättningar att kräva sina rättigheter. Rättigheter i sig är oerhört viktiga för förändring, då det finns samband mellan avsaknad av rättigheter och brist på utveckling.¹⁵⁹ Rättigheter används också av olika rörelser i världen för förändring såsom kvinnor, urfolk, arbetare och hbtqia-personer. Organisation A anser

---

¹⁵⁴ Blackbourn, James, Brockeseby, Mary-Ann, Crawford, Sheena, Holland, Jeremy, "Operationalising the Rights Agenda: Participatory Rights in Peru and Malawi", *IDS Bulletin*, Vol.36, Nr.1, 2005 s.90-93

¹⁵⁵ Organisation D, 3/4

¹⁵⁶ Ibid.

¹⁵⁷ Organisation G 18/4,

¹⁵⁸ Organisation G, 18/4.

¹⁵⁹ The complex terrain of a right based approach to development

att olika sätt att arbeta för att stärka rättighetsbärarna är genom utbildning i civila rättigheter och interface dialog med ansvarsbärarna.¹⁶⁰ Detta kan ses som viktigt eftersom det är ansvarsbärarna som ska arbeta med rättighetsuppfyllnad i högsta möjliga mån. Det är också viktigt att rättighetsbärarna har stora kunskaper om sina rättigheter. Organisation H menar:

Strengthening local democracy should be done in two ways. One is to ensure that right-holders have knowledge about their rights, the rights in constitution, the right to information.”

Att ha kunskaper om sina rättigheter kan vara ett viktigt steg för förändring, då det kan bidra till medvetenhet om ens situation och sätt att förändra.. En utmaning kan just vara avsaknaden av kunskap om rättigheter. Men sen handlar det också om att ha rättigheterna i praktiken. Organisation A belyser att utan att verkligen ha politiska rättigheter är det svårt att påverka sin situation.¹⁶¹

En annan dimension av att stärka rättighetsbärarna kapaciteter och agensskap är via social mobilisering bland dessa. Social mobilisering är signifikant då det kan bidra till förändring av maktstrukturer, solidaritet bland rättighetsbärarna samt att dessa stärks av varandra. Forum Syd menar att det också att en bra början är att ha forum där kvinnor får mötas och diskutera.¹⁶² Detta upplever organisation C som

Alla kvinnor som vill ha det annorlunda i samhället, de är inte tysta som förut, när de inte var tillsammans och inte kunde höja sin röst¹⁶³

Detta kan visa på medvetenhet om gemensamma problem och att man inte är ensam. För organisation F kände sig många kvinnor med funktionsvarierade barn som oerhört stigmatiserade, att träffa andra i liknande situation innebar att man kunde göra påver-

---

¹⁶⁰ Intervju, 16/3-18

¹⁶¹ Ibid.

¹⁶² 12/12-17

¹⁶³ 3/4-18

kansarbete tillsammans.¹⁶⁴ Hos organisation B så skapade man forum för rättighetsbärarna att diskutera och kunna ställa krav samt identifiera sina problem.¹⁶⁵

Empowerment, inkludering och likabehandling

Empowerment är en viktig del av en RBA. När det gäller empowerment kan denna både vara teknisk, informationsrelaterad och praktisk.¹⁶⁶ Det kan också handla om social, ekonomisk, politisk och kulturell empowerment. I vissa fall kan det handla om att effektivisera jordbruksmetoder för människor på landsbygden såsom i Malawi.¹⁶⁷ Detta skulle kunna betraktas som teknisk empowerment genom att människor ges kunskaper och tekniker för att delta i projekten. Visserligen kan denna bidra till ekonomisk empowerment och fattigdomsbekämpning. Men däremot är frågan ifall detta har transformerande potential genom att de då inte får kunskaper att påverka sin situation politiskt och via rättigheter. Ett annat sätt att arbeta är genom att både ge ekonomiska möjligheter i form av getbank och utbildning i form av läskunnighetsprojekt för kvinnor.¹⁶⁸ Organisation C upplever det som oerhört viktigt då de menar att fattigdom är stoppande för utveckling och läskunnighet vitalt för reell förändring.¹⁶⁹ I CEDAW lyfts det fram att det är viktigt med vuxenutbildning speciellt för kvinnor på landsbygden som kan vara extra utsatta.¹⁷⁰

När det gäller organisationers arbete med ickediskriminering, likabehandling och inkludering kan arbetet bedrivas på ett flertal olika sätt. Ett sätt att arbeta är säkerställa att både män och kvinnor deltar aktivt i frågor rörande utveckling.¹⁷¹ Här kan man knyta an till att såväl icke-diskriminering, jämlikhet, jämställdhet och aktivt deltagande kan ses som civila och politiska rättigheter.¹⁷² I CEDAW lyfts det fram att kvinnor ska delta i

---

¹⁶⁴ 19/4-18,

¹⁶⁵ 26/3-18

¹⁶⁶ Destrooper 2016 s.807

¹⁶⁷ Organisation E, 11/4-18

¹⁶⁸, 3/4-18

¹⁶⁹ Ibid

¹⁷⁰ UN, 1979, Article 14 2)d),

¹⁷¹

¹⁷² Mubagizi,2018 s.

utvecklingsaktiviteter samt aktiviteter i sina communities.¹⁷³ För att arbeta med att säkerställa jämlikt deltagande kan man föra statistik och vara tydlig utåt med betoning på jämställdhet under aktiviteter som rör rättighetsbärarnas utveckling.

Både kvinnor och män ska delta under möten i byn. Vi är noggranna med detta i inbjudan till mötena. En utmaning är det kulturella att kvinnor pratar väldigt litet och tyst. De ska inte göra sin röst hörd. Den som leder mötena är observant på detta. När vi är nere observerar vi och för statistik kring hur många män och kvinnor som pratar. Fortfarande är det mest män som pratar.¹⁷⁴

Att det i praktiken inte är jämlikt kan härledas till olika maktstrukturer, genusroller och patriarkala strukturer. För att en RBA ska ha effekt krävs det också arbete mot problems grundorsaker, strukturer samt normativt arbete. Ett hinder för realiserandet kan vara olika kulturella normer. Samtidigt gäller det att vara medveten hur dessa ska hanteras för att förändring ska äga rum. I CEDAW påtalas vikten att arbeta mot olika kulturella, sociala och andra normer och fördomar som bygger på maktobalans mellan män och kvinnor.¹⁷⁵ I Kongo upplevde en partnerorganisation det som att kvinnan står lite över geten rangmässigt och att kvinnans reella inflytande är begränsat i familjelivet, politiken och inom det ekonomiska området.¹⁷⁶

Arbete med sociala normer och information om rättigheter genom olika aktiviteter kan vara sätt att försöka förändra strukturerna.¹⁷⁷ Detta kan också motbevisa föreställningen om att en RBA främst handlar om legala rättigheter och aspekter och relationen till staten.¹⁷⁸

När det gäller aspekten inkludering kan det också handla om att arbeta med könsroller för att ge kvinnor förutsättningar att delta i samhällslivet. I Zimbabwe var en stor utmaning att kvinnor inte hade tid att delta i organisationers arbete p.g.a. livssituation.¹⁷⁹ Detta försökte lösas genom att bygga dagis samt att både män och kvinnor hade ett delat

---

¹⁷³ CEDAW, Article 14 2.a), 14.2.f),

¹⁷⁴ Intervju, Organisation A, 13/3, Över Skype

¹⁷⁵ UN, 1979, Article 1

¹⁷⁶ Organisation D, 3/4

¹⁷⁷ Organisation, D, 3/4-18

¹⁷⁸ Broberg, Sano, 2018 s.673

¹⁷⁹ Organisation G, 19/4-18

ansvar för utveckling.¹⁸⁰ I Kongo var ett resultat av normkritiskt arbete i relation till jämställdhet att män tog mer ansvar i hemmet.¹⁸¹ I Kongo fokuserades det normkritiska arbetet också på skadliga maskulinitetsnormer.¹⁸² Maskulinitetsnormerna gav många negativa konsekvenser både för män och kvinnor.¹⁸³

4.2.2. Tema 2. Att arbeta med kvinnors rättigheter utifrån olika former av vernakulisering samt dilemman vid översättningen

Nedan följer en analys kring rättigheter som globala värderingar, rättigheter som kläs i andra språk, sätt att arbeta lokalt med rättigheter samt problematiken med diskrespans mellan lokala behov och organisationers fokus

Kvinnors rättigheter som globala värderingar

Ett exempel på att rättigheter och kvinnors rättigheter uppfattas som globala värderingspaket(global value package) är när organisation B säger

Det är ett globalt ramverk med universella deklARATIONER, och konventioner. De är inte diskuterbara. Vi utgår från dem.¹⁸⁴

Andra exempel som pekar mot förekomsten av ett globalt värderingspaket är att flera av organisationerna har identifierat liknande problematik såsom sexuellt och genusbaserat våld, brist på kroppslig integritet, brist på inflytande. Ett annat exempel är när personer på landsbygden i Gambia pratar om problem såsom

---

¹⁸⁰ Ibid.

¹⁸¹ Organisation D, 3/4-18

¹⁸² Ibid.

¹⁸³ Ibid.

¹⁸⁴ 26/3-18

barnäktenskap och kvinnlig omskärelse.¹⁸⁵ Å andra sidan kanske det i detta fall också ha med påverkan utifrån att göra då den svenska organisationen också arbetade med att ge omskärerskor alternativ samt med påverkan av nyckelpersoner såsom kommunpolitiker.¹⁸⁶ Däremot finns det också lokala grupper i regionen som arbetar med detta lokalt och regionalt och i det afrikanska protokollet för kvinnors rättigheter lyfts det fram att man ska arbeta mot skadliga traditioner och för monogami som normen vad gäller förhållanden och äktenskap.¹⁸⁷

Framing av rättigheter

I vissa kontexter kan det vara svårare att arbeta uttalat med rättigheter. Det är här framing kan komma in. Ett sätt att arbeta med framing av rättigheter kan vara att hänvisa till religiösa texter när det gäller kvinnors rättigheter såsom bibeln eller koranen. En begränsning med detta är ifall det blir mindre radikalt och ifall man kommer bort från förändring av genusstrukturer och förbättring av kvinnors ställning.¹⁸⁸ Arbeta med framing av rättigheter kan vara ett framkomligt sätt att ta sig fram i traditionella och religiösa kontexter där familjen, byn och religionen har stort inflytande. Vissa menar att en risk med för uttalat rättighetsarbete i vissa kontexter kan vara att marginaliserade grupper råkar illa ut.¹⁸⁹ Organisation G säger att:

religiöst, vad är kvinnans ställning utifrån religiösa och traditionella, kulturella bakgrunden, "///" Präster och traditionella ledare hade stor makt. Zimbabwe är både traditionellt och kyrkligt "///" jobbade mycket med präster, försökte få in progressivt, insåg religion stor ingång, själva när vi pratade om kvinnor och rättigheter, refererade vi till bibeln.¹⁹⁰

I detta fall handlade det alltså inte bara om att hänvisa utan också om att försöka påverka innehållet i mer progressiv riktning. Detta kan alltså sägas utgöra gränsländet mellan framing och hybridisering då det handlar om dels språket som förklädnad men

---

¹⁸⁵ Ibid.

¹⁸⁶ Organisation, A, 16/3-18

¹⁸⁷ Bawa, 2012 s.91, 94, se även *Protocol to the African Charter on Human and People's Rights on The Rights of Women in Africa*, AU, 23, Artikel 2.b., 6.c)

¹⁸⁸ Merry, *Transnational Human Rights and Local Activism*,

¹⁸⁹ Bawa, 2012 s.100

¹⁹⁰ 18/4-18

också att försöka påverka innehållet och använda sig av olika verktyg samtidigt för möjligheten till reell förändring och progressivitet.

En annan form av framing kan vara att sättet rättigheter pratas skiljer sig åt beroende av kontext samt att aktörer anpassar sig till det som är framkomligt lokalt.¹⁹¹ Det kan också handla om att inte prata om rättigheter på en gång, uttalat, utan istället fokusera på att kvinnor ska få rätt att cykla och arbeta mot olika normer på landsbygden.¹⁹² Här kan man alltså knyta an till en viss kritik att det kan vara svårare att arbeta effektivt med en RBA på landsbygden.¹⁹³ Det kan också handla om att prata på ett sådant sätt som inte upplevs som hot för att inte kväva förändringsarbetet. Här kan paralleller dras till synen på kvinnors rättigheter i Ghana där förväntningarna var att kvinnor inte skulle kräva för mycket samt att det vara viktigt hur man talade i relation till förändringsarbetet.¹⁹⁴ Organisation C menar att det kan ta flera generationer för förändring att ske på djupet.¹⁹⁵ Men däremot finns det nedtecknat i CEDAW att kvinnor ska få delta i olika kulturella och sportaktiviteter.¹⁹⁶ Att cykla kan dessutom innebära stor frihet samt att lättare kunna ta sig till olika platser och vara ett sätt att bryta mot normer hur en kvinna kan vara.

Hybridisering

Ett sätt att förstå hybridisering är att det kan handla om att informera och arbeta med rättigheter så att det nås ut till lokala rättighetsbärare och är framkomligt där. I Kongo använde sig de lokala parternas sig av bland annat fredsklubbar, radio-program, gatu-teater, såp-operas om lokala problem samt samtalsprogram där lokala rättighetsbärare kunde ringa in och ställa frågor¹⁹⁷. Detta är alltså sätt att arbeta i ett land med dåliga kommunikationer och hög analfabetism.¹⁹⁸ Detta är också sätt att arbeta med teknik för att nå ut med budskap till rättighetsbärarna. Det är väsentligt att göra budskapet tillgängligt för rättighetsbärarna samt att sätta

---

¹⁹¹ Organisation G, 18/4-18, Merry, 2006 s.41

¹⁹² Organisation C, 3/4-18

¹⁹³ Broberg, Sano, 2018 s.673

¹⁹⁴ Bawa, 2012 s.100

¹⁹⁵ 3/4.-18

¹⁹⁶ UN, 1979, Article 14, Article 2)f

¹⁹⁷ Organisation D, 3/4-18

¹⁹⁸ Ibid.

rättighetsbärarna som huvudpersonerna i organisationers arbete. I Kongo arbetade partnerorganisationerna också med rättighetsproblematik förekommande lokalt såsom flickor som hoppade av skolan, tonårsgraviteter och problematiken med sex för betyg.¹⁹⁹ Sex för betyg innebär att tonårsflickor för att få högre betyg förväntas ha sex med sina lärare.

Översättningens dilemman, lokala volontärers funktion och replikation

När det gäller översättningen av rättigheter är en utmaning att balansera mellan lokala behov såväl rättighetskontext och rättighetsdiskurs lokalt som internationellt. Denna utmanings essens ligger i förhållandet till diskrepansen mellan behov hos lokala rättighetsbärare, organisationen som sköter projektimplementering samt krav från bidragsgivaren. I Malawi var det inte alltid som organisationens lokala behov överstämde med givarnas.²⁰⁰ Givarna använde sig också av standardiserade utvärderingsmallar vid bedömningar av arbetet.²⁰¹ Detta kan knytas till att det är så verkligheten kan se ut inom det internationella biståndet med krav på effektivitet och standardiserade mallar samt att organisationer har höga förväntningar på sig.²⁰² Här kan man knyta an till det Merry pratar om att en av utmaningarna för översättarna är att balansera mellan lokalbefolkningens behov och givarnas krav²⁰³. I Zimbabwe handlade det om att befolkningen i byarna där organisationen arbetade behövde toaletter p.g.a. dålig sanitet.²⁰⁴ Men detta fanns det inte resurser till då den svenska organisationen valde att istället enbart satsa på preventiv hälsa, i form av informationsspridning.²⁰⁵ Men däremot kan just toaletter ses som en viktig del av preventivhälsa, detta då många dödsfall och sjukdo-

---

¹⁹⁹ Ibid.

²⁰⁰ Organisation E, 11/4-18

²⁰¹ Ibid

²⁰² Datzberger, Ngyen 2018 s.2

²⁰³ 2006 s.41

²⁰⁴ Organisation G, Intervju, 18/4, Över Skype

²⁰⁵ Organisation G, Intervju 2018-04-18 över telefon

mar globalt orsakas av smutsigt vatten och bristande hygien.²⁰⁶ Wateraid menar att 2,3 miljarder människor i världen saknar tillgång till toalett.²⁰⁷ Ett sätt att förstå oviljan att tillgodose toaletter är utifrån vissa av en RBA:s utgångspunkter. Dessa handlar om att det skulle kunna betraktas som service-delivery ifall en organisation skulle tillgodose toaletter, eftersom staten ska vara den som tillgodoser och det inte ska tillföras resurser utifrån.²⁰⁸ Arbetet ska istället handla om att rättighetsbärarna ska ges kunskap att kräva sina rättigheter samt bli stärkta av informationen de erbjuds.

Frågan är dock hur man ska förhålla sig till rättighetsanspråk och krav på samhällsservice i praktiken när det knappt finns någon relation mellan rättighetsbärare och stat i Zimbabwe.²⁰⁹ En konsekvens av detta blir att människor i praktiken blir beroende av de organisationer som finns i området. Datzberger och Ngyen menar att många organisationer får fylla funktionen att sopa upp efter staters bristande kapacitet och ekonomiska förmåga i den nyliberala-världsordningen.²¹⁰

Ett sätt att balansera med lokala behov och projektgenomförande är till exempel att se till att det finns dagis så att kvinnor med barn kan delta i fler aktiviteter. En stor utmaning är att kvinnor inte har tid för alla aktiviteter p.g.a. könsroller och mycket att stå i. En annan service som är väsentlig är att arbeta med att det ska finnas infrastruktur och tillgång till vatten så att kvinnor inte behöver gå flera mil. I Zimbabwe försökte organisationer pusha på för infrastruktur och vattensatsningar hos lokala tjänstemän. Ett sätt att översätta detta är som att både kvinnor och män har ett ansvar för utveckling och ska delta i olika aktiviteter.²¹¹

---

²⁰⁶ Wateraid, <https://www.wateraid.org/se/hygien>, besökt 2018-05-28

²⁰⁷ Ibid.

²⁰⁸ Cornwall, Nyami-Nusembi, 2004 s.1417

²⁰⁹ Organisation G, 18/4-18

²¹⁰ 2018 s.2

²¹¹ Organisation H, 19/4-18

En annan problematik vid översättningen är också att få omvärlden att se omfattningen av kränkningar samt att öka sitt stöd finansiellt. I Kongo upplever man brist på adekvata resurser.²¹² När det gäller Kongo handlar det om:

De frågor som kommer upp hos våra partners är genusrelaterat våld. De är noga med att inte bara prata om sexuellt våld, eller militära våld, eller våld av rebeller, utan också prata om våld i hemmet.²¹³

Ett sätt att förstå omvärldens fokus är att det vardagliga förtrycket inte tas på lika stort allvar av omvärlden samt att våldtäkterna i Kongo har blivit mer kända internationellt genom bland annat medierapportering. Det kan också handla om upstreaming, d.v.s. hur rättighetsproblematik från en kontext görs global. Ett annat dilemma är vilka som kan påverka uppåt och att många aktörer alltså är så små vilket kan försvåra deras möjligheter att åka på olika rättighetskonferenser och nå ut med sina budskap. Dock upplever organisation D det som att det även sker en förändring inom området gällande omvärldens kunskaper om våldet i Kongo. När de började sitt arbete med partners i Kongo associerade många Kongo med ”Rape capital of the world.”²¹⁴ Idag har många istället en bredare förståelse kring sexuellt våld och att det finns också ett större samarbete mellan olika organisationer i landet.²¹⁵ Överlag upplever flera av organisationerna i denna undersökning som en stor utmaning med minskade och begränsade ekonomiska resurser.

En annan problematik vid översättningen är att motivera människor att delta i organisationernas arbete. I Malawi upplevde organisation E det som problematiskt att det fanns så många olika organisationer på plats som tävlade om extern finansiering samt att nå de lokala rättighetsbärarna och föra deras talan.²¹⁶ Ibland när organisation E hade kapacitetsutvecklingsträning dök få lokala rättighetsbärare upp på deras event, eftersom andra organisationer hade liknande aktiviteter och

---

²¹² Organisation D, Intervju 2018-04-03, Över Skype

²¹³ Ibid.

²¹⁴ Organisation D, 3/4-18,

²¹⁵ Ibid.

²¹⁶ 11/4-18

erbjöd mer i dagsersättning.²¹⁷ Här kan man också knyta an till legitimitetsaspekten och vad som vissa menar att det finns för många västerländska NGO:s i Syd som kanske inte helt ses som tillförlitliga aktörer.²¹⁸ Det kan också innebära problematik utifrån postkoloniala perspektiv genom att andra för talan för personer i Syd, samt att det finns så många olika nivåer inom biståndet.

Volontärer och samarbete mellan olika CSO:s kan fungera som nyckelpersoner när det gäller replikation av rättigheter. Detta eftersom de har väldigt stora kunskaper om det lokala och kan ses som förebilder, samtidigt som de har kontakt med organisationerna och verksamheten som är lokaliserad och belagd på fältet.²¹⁹ Dessa är väldigt viktiga i vernakuliseringen, eftersom förmånstagarna och organisationerna är nära dem. Möten mellan olika CSO:s kan ge olika perspektiv och lärdomar.

En utmaning när det gäller replikation av rättigheter är att ha tillräckligt med personal och kapacitet som organisation. I Malawi var ett stort problem rotation av personal inom organisationer samt i Zimbabwe svag intern kapacitet.²²⁰ En konsekvens blir att det blir svårt att bedriva verksamheter långsiktigt.

4.2.3. Tema 3. Strategier och utrymme för organisationer att verka i civilsamhället

Nedan följer en analys kring vilka konsekvenser det kan få att arbeta i svagt, kollapsade och starkt auktoritära miljöer, förekommande begränsningar samt strategier organisationer använder sig av i relation till dessa. Strategier som kommer analyseras närmare är bland annat byggandet av personliga relationer med låga

---

²¹⁷ Ibid.,

²¹⁸ Howell m.fl. 2008 s.84

²¹⁹ Organisation G, 18/4-18

²²⁰ Organisation E, 11/4-18, Organisation H, 19/4-18

politiker och kommuntjänstemän, balansen mellan att arbeta på nationell eller lokal nivå samt att inte göra aktiviteter ensam i vissa kontexter.

Politisk kontext och dess konsekvenser

I Kongo är kontexten svår vad gäller rättigheter.

Kongo är en diktatur med vissa politiska intressen som inte alltid går i hand i hand med ett rättighetsperspektiv. Staten suger ut alla resurser, Kabila (presidenten) äger 80 företag, gruvindustrin är problematisk. Detta får effekt på många rättigheter, man (staten) är ingen provider. Det handlar också om legala aspekter och ett korrupt system. När folk bryter mot rättigheter sker det sällan uppföljning. Straffriheten är påtaglig.²²¹

Detta kan alltså innebära att staten är svagt auktoritär men med vissa starkt auktoritära tendenser. Detta då presidenten inte vill lämna ifrån sig makten, samt har börjat lära sig av andra länder och infört begränsningar mot organisationer.²²² Det handlar också om att det råder straffrihet i landet. Kontexten är också att betraktas som en humanitär katastrof i nivå med Jemen.²²³

En konsekvens av det politiska läget i Kongo är att det är svårt att arbeta legalt med bland annat juridisk rådgivning. För kvinnor kan det innebära att färre brott tas till domstol, trots att anmälningarna av brott såsom sexuella övergrepp har ökat. Tillgång till rättsväsendet och juridisk rådgivning är en rättighet i Maputo-protokollet för kvinnors rättigheter och i CEDAW, Här kan man knyta an till kritiken mot att legala rättigheter i sig inte leder till förändring, samt att det finns många olika barriärer för rättvisa.²²⁴

En aspekt är att rättsstaten inte fungerar. Forum Syd menar att:

---

²²¹ Organisation D, 2/4-18

²²² Ibid.

²²³ Ibid.

²²⁴ Wing, 2012 s.506, s.514-515

De flesta stater har skrivit under olika konventioner. Problemet är inte avsaknaden av detta utan att praxis inte gäller.²²⁵

Det kan dras paralleller till situationen för mänskliga rättigheter i Bangladesh som ratificerat många konventioner men fått svårare att uppfylla dessa p.g.a. svaga mekanismer och olika system som står mot varandra såsom rättigheter och lokal praxis.²²⁶

Även ifall situationen i Zimbabwe är att betraktas som en starkt auktoritär miljö då det bland annat finns representanter som håller koll på organisationer överallt med olika registreringskrav så är det också mycket som inte fungerar Organisation H upplever det som:

Main challenge in Zimbabwe, our government broke, weak institutions, not the capacity to deliver what people want.²²⁷

Organisation G menar till och med att det knappt finns någon relation mellan rättighetsbärare och stat och som konsekvens är att det är organisationer som får driva sociala projekt.²²⁸ I vissa auktoritära miljöer kan staten förvänta sig att organisationer ska leverera service. Problematiken kring service-delivery och frånvarande relation mellan rättighetsbärare och ansvarsbärare är enligt Forum Syd genomgående för organisationers arbete i starkt auktoritära miljöer.²²⁹ Ett dilemma med detta menar Forum Syd är att:

Vad som händer om oförmögen och svag eller starkt auktoritär är att det blir civilsamhället som levererar service. //: Det tar tid att bygga upp statens funktioner, att se till att den har legitimitet och alla delar och fraktioner på plats. Det är viktigt att inte biståndet skapar system på sidan av. Stor risk att biståndet kanaliseras (service) och tänker att sta-

---

²²⁵ 12/12-17,

²²⁶ Noh, Jae-Eun, "Contextualisation of Human Rights Discourse by NGO Workers in the Context of Bangladesh", *Journal of International Development*, Vol.29, Nr.8 2017 s.1107-1109

²²⁷ 19/4-18

²²⁸ 18/4-18

²²⁹ 12/12-17

ten inte fixar. Relationerna med civilsamhället så blir de service-provider (NGO). Man måste använda institutioner på plats och stärka dem.²³⁰

Ett sätt att förstå detta är genom att staten är ointresserad av relationen med rättighetsbärarna och att det är svårt att påverka. Tarwindt och menar att det då handlar om något som kan kallas rundabords-diskussioner, d.v.s. diskussioner som inte ger effekt.²³¹ Ett annat sätt att förstå är också att staten kanske saknar kapacitet p.g.a. bristande institutioner. Dock kan man fråga sig hur förhållandet ser ut mellan å ena sidan bristande institutioner och hård kontroll från statens sida? Möjligen hänger detta samman med att säkerhetsmaskineriet är en fristående verksamhet.

I många auktoritära miljöer kan det vara särskilt farligt att arbeta med att kräva rättigheter.²³² Här kan man alltså se ett dilemma med för höga förväntningar på vad civilsamhället ska åstadkomma i sårbara stater samt att civilsamhället i praktiken kan vara diversifierat.²³³ SIDA menar att civilsamhället fyller en viktig funktion för utveckling och att det i auktoritära miljöer är viktigt att skapa utrymmen för det lokala civilsamhället, då visionen om levande civilsamhällen vilar på en pluralistisk tanke om deras roll som fundament för mer demokratiska samhällen.²³⁴

Det man försöker göra är att stärka civilsamhället via plattformar och mötesplatser så att de ska kunna nå, föra dialog med sin regering så att säga²³⁵

Frågan är hur man verkligen ska kunna stärka civilsamhället när det är farligt för aktiver i det att arbeta. Förmodligen handlar det mycket om finansiering i den mån det går, moraliskt stöd, uppmärksamhetsarbete och kanske också kapacitetsutveckling. Det kan också handla om att ge människor verktygen för att kräva sina rättigheter.

---

²³⁰ Forum Syd, 12/12-17,

²³¹ Datzberger, Ngyen, 2018 s.2-4

²³² Tarwindt

²³³ Datzberger,, Nguyen, 2018 s.

²³⁴ 25/4-18

²³⁵ Ibid.

I Zimbabwe är civilsamhället väldigt heterogent och diversifierat med såväl stora nationella NGO:s som små väldigt lokala organisationer.²³⁶ Dessa drivs av allt från bönder, kvinnor och ungdomar.²³⁷ I Zimbabwe var det mycket lättare att arbeta med sociala projekt, rättigheter för personer med funktionsvariation och barns rättigheter än med politiska rättigheter.²³⁸ För organisation B var det lättare att arbeta med jordbruksfrågor och klimat i vissa kontexter än med andra frågor såsom rättighetsanspråk.²³⁹ SIDA menar att rättighetsarbetet får anpassas beroende av kontext.

I vissa auktoritära miljöer är det svårt att arbeta med civila och politiska rättigheter. Och då kanske man måste jobba med ekonomiska och sociala rättigheter som framkomlig väg och för att komma åt andra typer av rättigheter²⁴⁰

Dock kan frågan ställas om det verkligen är rättighetsuppfyllnad då eller snare tillfredsställelse av rättighetsbärarnas behov. Det handlar också om vem som driver rättighetsarbetet. För vissa organisationer kan detta vara enda sättet att arbeta i vissa miljöer. Dock kan detta delvis då betraktas som det Forum Syd menar med att ha en ”hidden agenda”, d.v.s. att man arbetar utåt på ett sätt, men har en annan plan långsiktigt och visionellt.²⁴¹ Det kan också vara oerhört viktigt med ekonomiska och sociala rättigheter för att rättighetsbärarna ska känna förtroende för staten. Vissa aktörer i Afrika menar att fattigdom är en stor utmaning för realiserandet av mänskliga rättigheter och en RBA.²⁴² I Malawi med frånvarande stat kände många rättighetsbärare att det var svårt att ha överhuvudtaget ha förtroende för staten när staten inte kunde realisera befolkningens behov av utbildningsinstitutioner och infrastruktur såsom elektricitet.²⁴³

Den politiska kontexten kan påverka olika organisationer olika beroende av deras arbetssätt och fokusfrågor. Organisation B upplever sig vara extra utsatt i många miljöer

---

²³⁶ Organisation G, 19/4-18,

²³⁷ Ibid

²³⁸ Organisation F, 19/4-18

²³⁹ Intervju, 2

²⁴⁰ SIDA, Intervju, 25/4-

²⁴¹ 12/12-17

²⁴² Mubangizi, 2014, s.74

²⁴³ Organisation E, Intervju, 11/4,

p.g.a. att de är en politisk organisation.²⁴⁴ Dessutom handlar det också om att olika grupper kan vara olika utsatta och hotade beroende av sin position i samma kontext.

Organisation B säger att

Oftast drabbas olika grupper olika hårt. De som redan är diskriminerade drabbas hårdare ://: (De som är extra utsatta är) många miljö(aktivister), klimat, kvinnor generellt är extra utsatta. MR-försvarare och minoriteter.²⁴⁵

Utsattheten kan förstås utifrån olika strukturer som är överlappande. En annan möjlig förklaring jag ser är att det är lättare att vara hård mot underordnade grupper samt att deras arbete kan ses som ett hot mot rådande ordningar. Forum Syd menar att allt arbete kan åskådliggöra maktanomalier och konflikter.²⁴⁶ När utsatta människor arbetar med att ställa krav och rättighetsanspråk kan de mötas av represalier. I Kongo sågs kvinnliga aktivister som ett hot mot den patriarkala ordningen.²⁴⁷

. Begränsningar och strategier

En strategi som användes av en majoritet av organisationerna var att bygga personliga relationer med olika politiska representanter, tjänstemän och att försöka påverka på låg nivå.²⁴⁸ I Kongo gav den lokala organisationen pris till lokala kvinnliga politiker som hade gjort bra saker.²⁴⁹ I Zimbabwe upplevde organisation F det som att det var viktigt att försöka påverka vid alla tillfällen där det gick.²⁵⁰

Huvuddelen av arbetet är att få de (lokala organisationen) att få inflytande och komma in i beslutande nivå på kommunal, regional, nationell nivå. Det finns t.o.m. två riksdagsledamöter som har som huvuduppgift att jobba med handikappfrågor. På så sätt förändra maktstrukturer://: Föreningen ser till att de finns med konferenser och möten. De finns med i så-

---

²⁴⁴ 26/3-18

²⁴⁵ Ibid

²⁴⁶ 12/12-17

²⁴⁷ 3/4-18

²⁴⁸ Organisation A, 16/3-18, Organisation C 3/4-18, Organisation D 3/4-18, Organisation F, 19/4-, Organisation G 18/4

²⁴⁹ Organisation D, Intervju 3/4

²⁵⁰ 19/4-18

dana sammanhang, att de blir något slags remissorgan om man ska bygga byggnad. Viktigt att finnas med för att göra röst hörd. Påverkan sker såväl personligt som formellt.²⁵¹

Detta kan förstås som viktigt genom att de valda högre upp kanske snarare svarade för regimen. De som var lägre tillsatta stod närmare befolkningen.²⁵² Men även de lägre ner svarade nödvändigtvis inte rättighetsbärarna. I Zimbabwe upplevdes det också som ett problem att lägre tjänstemän tävlade om inflytande och resurser samt att politikerna struntade i befolkningen.²⁵³

One challenge is in the political relationship and the political competition. There are competing interests and political competitions sake of fighting instead of delivering the needs of the people.²⁵⁴

Balansgången mellan att arbeta på lokal, regional eller nationell nivå var en strategi som organisation C i hög utsträckning använde sig av i Uganda.²⁵⁵ Balansgången kan förstås mot rådande politiska kontext samt att organisationer blir mer granskade högre upp. Uganda har vissa registreringskrav på organisationer och precis som andra länder kan Uganda se misstänksamt på vilka olika organisationer är och vilka de företräder. Men på samma gång är frågan ifall icke-uttalat politiska organisationer också kan ses som ett hot.

på nationell nivå har man ögonen på sig, behövs för att kunna förändra högre nivå, /// ickereligiös och icke-politisk organisation, inte så att vi jobbar med eller emot regeringen, vi står utanför det”²⁵⁶

Ett exempel när det går att påverka var när de lyckades få poliser att arbeta i byarna efter att ha pratat med presidenten Museveni under en tillställning i Kampala. Detta har

---

²⁵¹ Organisation E, 11/4-18

²⁵² Organisation D, 3/4-18 ,

²⁵³ Organisation H, 19/4-18

²⁵⁴ Ibid.

²⁵⁵ 3/4-18

²⁵⁶ Ibid.

bidragit till rättssäkerheten i byarna och att de med mest makt inte längre dikterar villkoren för människors liv i alla aspekter. Tidigare rådde det laglöshet och osäkerhet på landsbygden.²⁵⁷

Ett sätt att arbeta med förändring var att försöka få till dialog mellan rättighetsbärare och ansvarstagare. Detta kan innebära förändring genom att människor lokalt kan börja kräva saker från politiska representanter. I Uganda handlade det om att kvinnorna som hade fått mer kunskaper genom utbildning och organisering kunde ställa politiska representanter till svars istället för att acceptera mutor och tomma ord och brutna löften.²⁵⁸ Detta innebär att det går att ses som politisering av utveckling genom att rättighetsbärarna kan börja kräva saker samt tar del av sina medborgliga rättigheter.²⁵⁹ Dialog och decentralisering kan alltså vara en strategi att förbättra relationen mellan rättighetsbärare och statliga aktörer, samt att arbeta med accountability från ansvarsbärarnas sida.

I Zimbabwe var det också oerhört viktigt att se till att kommuntjänstemän hade kunskaper om rättigheter och konstitutionen.²⁶⁰ Ett sätt att förstå detta är genom RBA där delar av dess essens är att rättighetsbärarna ska kunna ha en relation med ansvarsbärarna samt att dessa ska känna till sina skyldigheter. Arbete via decentralisering är också viktiga för att skapa forum mellan rättighetsbärare och kommunala tjänstemän och politiker. Men däremot kan ett dilemma vara ifall dessa är ointresserade av rättighetsbärarnas krav eller inte har ett stort reellt inflytande. En annan problematik var att kommuner saknade adekvata resurser att arbeta för realisering av rättighetsbärarnas deltagande i verksamheterna.²⁶¹

En strategi som användes i Kongo var kreativitet samt att också ta pauser från arbetet som skulle bedrivas. Detta då en problematik och stark begränsning var

---

²⁵⁷ Ibid.

²⁵⁸ Ibid.

²⁵⁹ Broberg, , Sano, , 2018 s.672-673

²⁶⁰ Organisation H, Intervju 19/4-19

²⁶¹ Ibid.

rådande situation med mycket hot, såsom verbala, våldsamma, misstänkliggörande. Vissa partners var tvungna att gå i exil p.g.a. hoten. En annan strategi var att gardera sig mot säkerhetsmaskineriet.²⁶²

Vi har en partner. Hon har världens stökigaste kontor. Om säkerhetstjänsten kommer tar det tre dagar för de att leta igenom det letar efter och på den tiden hinner hon varna andra. Hon får med mellanrum påstötningar av säkerhetsmaskineriet.²⁶³

Detta visar alltså hur oerhört farligt det kan vara att arbeta med rättigheter i stater med konflikt samt att människor kan ses som hot från alla sidor.

En strategi som användes i Zimbabwe var att bygga relationer med de i regionen som gett organisationen möjlighet att verka samt att tänka strategiskt.

De hade fått mandat från statligt håll att verka regionen. De hade inte så jättestora bekymmer. De fick knyta kontakter med människor, och strategiskt tänka igenom och få de på sin sida. ”//”tappade man dem så tappade man möjligheten att verka,

Detta kan alltså visa på att stater i auktoritära länder kan ställa organisationer mot varandra och försöka kontrollera delar av innehållet. Citatet ovan visar också på viss flexibilitet samt att det gick att arbeta ifall organisationer anpassade sina arbetssätt och det man visade utåt.

En begränsning som fanns i Gambia under förra presidenten var att organisationer för att kunna verka trots den allvarliga situationen för mänskliga rättigheter var tvungna att ha någon regeringsrepresentant med sig under de aktiviteter som genomfördes.²⁶⁴ Det fanns också begränsningar i vilka former av aktiviteter som gick att bedriva såsom främst landsbygdsutveckling och ej rättighetsanspråksrela-

---

²⁶² Organisation D, 3/4-18

²⁶³ Ibid.

²⁶⁴ Organisation A, 16/3-18

terade aktiviteter.²⁶⁵ Regeringar vill alltså kunna kontrollera organisationer på olika sätt såsom deras arbetsätt, verksamhetsområden och deras identiteter.²⁶⁶ För de som arbetade med att ställa krav på rättigheter såg det bedrägligare ut.²⁶⁷ Många riskerade långa fängelsestraff eller till och med försvinnanden, vilket är vanligt förekommande i många kontexter.²⁶⁸ Detta har satt sina spår hos befolkningen och det kan än idag vara svårt att arbeta med dessa frågor p.g.a. rädsla och psykologiska spärrar.

Hel generation gambier har vuxit upp i diktatur. Ännu viktigare att arbeta med utbildningen. Det är inte bara att över en natt kräva rättigheter. Stora massan klarar inte det.²⁶⁹

Det kan också handla om icke adekvat kunskap om civila rättigheter eftersom det varit svårare att arbeta med sådant förut. En strategi mot detta är folkbildning i form av teaterföreställningar om de globala målen och rättigheter på landsbygden.²⁷⁰ Detta är viktigt eftersom det bland många människor kan finnas en kunskapslucka om olika konventioner och ens rättigheter.²⁷¹

4.3 Sammanfattning av resultatet och slutsatser av analysen

Här nedan följer en sammanfattning kring resultatet av studien samt slutsatser.

Denna studie har visat att det är viktigt med deltagande från början av ett projekt så att rättighetsbärarna ska ha ett reellt inflytande över innehållet samt att fattiga människor i realiteten är huvudpersonerna i sin utveckling. Annars kan det resultera i att man bara kan lokalanpassa vissa delar av verksamheten samt att fattiga

---

²⁶⁵ Forum Syd 12/12-17, Stockholm

²⁶⁶ Van Der Borgh, Terwindt 2012, s.1074

²⁶⁷ Organisation G, 18/4-18

²⁶⁸ Organisation A, 16/3-18, Van Der Borgh, , Terwindt, 2012, s.1074

²⁶⁹ Organisation A, 16/3-18

²⁷⁰ Ibid.

²⁷¹ Wing, 2012, s.512, 514

människor inte i realiteten får vara med och planera sin utveckling vilket är en rättighet.

Denna studie har också visat på att det är viktigt att arbeta med olika sociala normer och traditioner eftersom dessa kan utgöra hinder mot att kvinnor i praktiken får tillgång till sina rättigheter och kan delta i aktiviteter. Detta arbete kan bedrivas såväl genom kvinnogrupper, informationsspridningar samt genom att kvinnor ges förutsättningar att delta i aktiviteterna. Dessa förutsättningar kan handla om att se till att människor ges tid att delta samt lättar på olika bördor såsom olika uppgifter.

En slutsats är att det i vissa situationer kan vara en balansgång mellan hur explicit eller implicit rättighetsarbete bedrivs. Att diskutera rättigheter i relation till traditioner, religion eller lokala omständigheter kan vara ett framkomligt sätt att bedriva arbetet på i vissa kontexter. Att istället ha ett tydligare rättighetsfokus kan istället vara en strategi och metod för att hämta kraft ifrån olika konventioner och kunskaper.

En slutsats är att i situationer där det knappt finns någon relation mellan rättighetsbärare och stat, där staten såväl kan vara ickefungerande, auktoritär som ointresserad av rättighetsbärarna får rättighetsbärarna förlita sig på de organisationer som finns på plats. Problematikens essens ligger i att vissa organisationer får tillgodose samhällsservice samt att människor bara får kunskaper i form av information därefter förväntas göra rättighetsanspråk och påverkansarbete utan att nödvändigtvis få se rättighetsanspråken realiserade.

En annan slutsats är att det kan vara viktigt att arbeta med att bygga personliga relationer och acceptans av ens arbete med politiska tjänstemän, statliga representanter och andra tillsatta eftersom dessa kan vara de som rättighetsbärarna kommer i kontakt med. Det kan också handla att genom de mänskliga mötena försöka påverkadelar av innehållet i politiken. I Kongo kan prisen till kvinnliga politiker vara en form av uppmuntran samt stärkande av de som är mer inkännande. Däremot kan det vara svårt att förändra system på detta sätt eftersom

Ytterligare en slutsats är att det är viktigt att ens organisation är välansedd, tillåten att verka samt att andra vet ens arbetssätt samt att det finns rutiner ifall regimen vill ta del av och påverka delar av innehållet.

Sammanfattningsvis är det viktigt att arbeta med inkludering av rättighetsbärarna genomgående i arbetet, medvetandegörande arbete samt påverkansarbete med stöd av olika metoder.

5. Diskussion

5.1. Diskussion av resultat i relation till tidigare forskning och olika dilemman

En problematik och utmaning som kan finnas med rättighetsbaserat utvecklingsarbete är förväntningarna att rättighetsbärarna ska kräva sina rättigheter oavsett omständigheter. Här kan man alltså se hur alla patriarkala strukturer, normer om att kvinnor inte ska göra sin röst hörd påverkar, samt hur de sätt samhällen är organiserade sätter sina spår. Det är också viktigt med organisering och medvetandegörande. Att kvinnor träffas kan också innebära att de ser sina problem i större sammanhang och börjar arbeta tillsammans. Broberg nämnde i den tidigare forskningen att rättighetsbaserat utvecklingsarbete är ett sätt för marginaliserade att kräva sina rättigheter och aktivt delta.

En annan problematik är hur man agerar när staten inte är förmögen att tillgodose befolkningens rättigheter eller när det är en så hård diktatur som bara suger ut befolkningens resurser. Som konsekvens blir det organisationer som i praktiken driver sociala services. En konsekvens av detta blir att människor får förlita sig på de organisationer som befinner sig på plats. Det kan alltså handla om diskrepans mellan vad de lokala rättighetsbärarna har behov av och organisationernas arbetsätt, värderingar och prioriteringar. Ett dilemma är också vem dessa organisationer svarar för och hur de balanserar mellan givarnas krav och rättighetsbärarnas samt hur de involverar staten lokalt i möjlig mån. Organisation G:s svenska bidragsgivares ovilja att satsa på toaletter och istället just informationsspridning kan ha att göra med en av utgångspunkterna med en RBA om att det inte ska vara välgörenhet utan att rättighetsbärarna istället ska få kunskaper att kräva sina rättigheter, vilket flera av artiklarna i den tidigare forskningen nämnde. Frågan är också

om utifrån pragmatiska perspektiv på verkligheten skulle kunna peka på att det kan ha med rättighetsbaserat arbete att göra erbjuda ekonomisk inkomst och utbildning eftersom människor då kan ges potential att få ökade kunskaper och kunna förändra sin situation och sina samhällen samt inte blir stoppade av fattigdom som strukturellt hinder. Men däremot känns inte det som en långsiktig lösning.

En problematik som kan finnas med advocacy-arbete är hur man förhåller sig till om det inte sker så mycket faktisk förändring på högre nivå och ifall det läggs en för stor börda på människor att själva förändra sin situation. Här kan man knyta an till kritiken från den tidigare forskningen om att diskursen om rättighetsbaserad utveckling kan handla om att det enda som krävs för utveckling är gott ledarskap och empowerment av vanliga människor. Ett sätt att förhålla sig till förändring är att också arbeta med normer i samhället som kan påverka människors livssituation och position. Detta kan göras genom arbete kring medvetandegörande om olika maktrelationer, vilket de olika organisationerna har gjort genom olika aktiviteter. Detta kan också knytas till civilsamhällets roll som Datzberger betonade under tidigare forsknings-avsnittet där civilsamhället uppfattas som väsentligt för transformering av samhällen och praktiskt rättighetsarbete.

Ett annat dilemma är hur man ska förhålla sig till samspelet mellan lokalt, globalt och organisationers vs. lokala rättighetsbärarnas behov. Hörnstenen av en RBA är rättighetsbärarnas deltagande vilket flera artiklar var inne på i den tidigare forskningen. Men hur ska man då samtidigt förhålla sig till att det kan finnas olika mål och prioriteringar av projekt och att dessa kanske innebär olika fokus och tyngdpunkt på vissa rättigheter, trots att alla rättigheter är oskiljbara och okränkbara. En risk kan också bli att arbetet smalnas till vissa områden samt att de frågorna som är viktigast för rättighetsbärarna inte blir ledstjärnor i arbetet.

5.2 Begränsningar med studien

En begränsning med denna studie är att den enbart har information om organisationernas arbete utifrån volontärers och anställdas perspektiv. Detta skulle möjligen kunna påverka resultatet till att bli mer positivt och att de vill berätta om allt som fungerar. Samtidigt såg jag till att också ställa frågor om utmaningar och mycket kring det praktiska arbetet.. Dessutom skulle det vara svårt rent praktiskt att kunna intervjua rättighetsbärarna där projekten var lokaliserade

En begränsning och också en styrka med studien är dess bredd vad gäller vilka länder och sätt som organisationerna arbetade och vilka sorters NGO:s som dessa var. En styrka med variationen av organisationer var att det bidrog till en bredd kunskapsmässigt samt exempel på hur arbetet kan bedrivas på en rad olika sätt. Dessutom är det så världen ser ut med många organisationer i olika storlek som arbetar på olika sätt på plats i Globala Syd. En annan styrka är att denna studie möjligen kan bidra till ökad kunskap och vidgade perspektiv eftersom organisationer med olika arbetssätt i vissa avseende hade liknande utmaningar och sätt med vissa gemensamma nämnare att bedriva påverkans och förändringsarbete. En begränsning med att undersöka organisationer verkamma i olika länder var svårigheten att gå in på djupet kring hur olika organisationer arbetade i samma kontext. Detta skulle vara signifikant ifall jag skulle vara intresserad av olika organisationers arbete, utmaningar i en viss kontext och ifall olika sorters organisationers arbete är olika effektfulla i samma kontext. Dock kan även det i realiteten vara svårt att undersöka enbart efter att ha studerat organisationerna via intervjuer analysera deras effekt eftersom det skulle krävas fältstudie på plats.

5.3. Studiens samhällsrelevans

En av de största styrkorna med denna studie är att den påvisar hur organisationer kan arbeta rättighetsbaserat med kvinnors rättigheter på landsbygden och städer i repressiva länder i Afrika utifrån organisationers egna erfarenheter av sitt arbete. Detta menar jag

också är viktigt eftersom en kritik som riktas är att det kan vara svårare att arbeta rättighetsbaserat på landsbygden och speciellt ifall det bor hög andel analfabeter på landsbygden. En risk jag ser med detta är att det då kan verka som att det inte är en idé att försöka arbeta så att alla människor får sina rättigheter realiserade där. Denna studie har visat vilken potential rättigheter har, samt hur man praktiskt kan arbeta med dessa. Vidare att mycket handlar om att förändra normer och arbeta mot diskriminering som också kan sägas utgöra en central del av en RBA, detta då handlar om att också arbeta mot rötterna av olika problem.

En annan styrka med denna studie är att den bidrar med kunskap om hur organisationer beskriver sitt arbete med rättigheter och utveckling. Detta är viktigt i dagens värld med många vittskilda organisationer samt med det stora intresset för organisationer, jämställdhets, utvecklings och rättighetsfrågor. Ytterligare samhällsrelevans är att denna studie påvisar olika utmaningar och svårigheter vid arbetet, samt att det finns olika aspekter organisationer behöver ta hänsyn till på samma gång, såväl externa som interna sådana. Studien har också visat på att det inte bara är politiska begränsningar eller bristande rättssäkerhet som utgör hinder vid implementeringen av arbetet utan även normer, ekonomiska strukturer och begränsad kapacitet hos organisationer.

5.4. Saker av intresse för framtida studier

En aspekt som skulle vara intressant att undersöka närmare är hur organisationer och rättighetsbärare kan arbeta med förändring av system och samhällsstrukturer via aktivism i stater som nyligen transformerats till mer demokratiska styren eller fått diktatorer avsatta. Förändring sker inte över en natt och det kan finnas många olika sätt att arbeta för att nå denna. Det kan också handla om hur samhället behöver byggas upp på nytt och hur organisationer förhåller sig till människors inrotade rädsla som är svår att få bort efter den repressiva tiden. I Gambia upplevde Organisation A det som att 20 år av diktatur hade satt sina spår och att människor på en gång inte kunde kräva sina rättigheter.

En annan aspekt som skulle vara väsentlig att göra en framtida studie om är hur relationen mellan rättighetsbärare och stat ska stärkas samt hur staten ska kunna tillgodose samhällsservice och stärka sina institutioner. Ett sätt som det skulle kunna analyseras är utifrån den intressekonflikt jag ser med bland annat en nyliberal värld där stater ska vara så minimalistiska som möjligt och marknaden styra på samma gång som förväntningarna på stater är att de ska vara ansvarsbärare, ha fungerande institutioner, leverera service och svara medborgarna.

Ytterligare en aspekt att undersöka är rättighetsarbete i relation till resursfördelning, maktaspekter, och socio-ekonomiska förhållanden, eftersom världen har begränsade resurser samt är ojämlikt organiserad. Dessutom är det rimligt att anta att ifall någon behöver mer inflytande eller resurser korrelerar det med att någon annan får lämna ifrån sig delar av sin makt eller resurser för uppfyllandet av rättigheter för de marginaliserade. En rättighetsbaserad approach kan innebära fördelning av tillgängliga resurser. Men på samma gång är det viktigt att inte ställa rättigheter mot varandra, då alla är oskiljbara. Det skulle också vara intressant att studera det kosmopolitiska perspektivet med solidaritet och vilket ansvar omvärlden har, detta då vi lever i ett globalt system.

Referenser

Litteratur

Assaroudie, Abdolghader, Nabavi, Heshmati, Fatemah, Armat, Reza, Ebadi, Abbas, Vaismoradi, Mojtaba, "Directed qualitative content analysis: the description and elaboration of its underpinning methods and data analysis process", *Journal of Research in Nursing*, Vol.23, Nr. 1, 2018

Bawa, Sylvia, "Women`s Rights and Culture in Africa: a dialogue with global patriarchal traditions", *Canadian Journal of Development Studies* Vol.33, Nr.1 2012

Blackbourn, James, Brockeseby, Mary-Ann, Crawford, Sheena, Holland, Jeremy, "Operationalising the Rights Agenda: Participatory Rights in Peru and Malawi", *IDS.Bulletin*, Vol.36, Nr.1, 2005

Broberg, Morten, Sano, Hans-Otto, "Strengths and weaknesses in a human rights-based approach to international development- an analysis of a rights based approach to development assistance based on practical experiences" *The International Journal of Human Rights*, Vol.22, Nr.5, 2018

Van der Borgh, Chris, Terwindt Caroljin "Shrinking Operational space of NGOs-a framework of analysis", *Development in Practice*, Vol.22, Nr.8, 2012,

Cornwall, Andrea, Nyamu-Musembi Celestine "Putting the 'rights-based approach' to development into perspective, *Third World Quarterly* Vol.25, Nr.8, 2004

Datzberger, Simone, Ngyen, Tam, "Deconstructing Civil Society *Actors and Functions*, On the Limitations of International Frameworks for Fragile States", *Social Sciences*, Vol. 7, Nr.30, 2018

Deestrooper, Tine, "Linking Discourse to Practice, The Human Rights Based Approach to Development in the Village Assaini Program in the Kongo Central" *Human Rights Quarterly* Volym 38, Nummer 3, 2016

Ellerby, Kate, *No Shortcut to Change, An Unlikely Path to a More Gender-Equitable World*, New York University Press, New York, 2017

Elo, Satu, Kyngäs, Helvi, “The qualitative content analysis process”, *Journal of Advanced Nursing*, Vol.62, Nr.1, 2008

Gillham, Bill, *Forskningsintervjun, Tekniker och Genomförande*, Studentlitteratur, Malmö 2008

Grégoire, Etienne, Campbell, Bonnie, Doran, Marie-Christine, “The complex terrain of rights-based approaches: from the renewal of development practices to depoliticisation”, *Canadian Journal of Development Studies*, Vol.38, Nr.2, 2017

Howell, Jude, Ishkanian, Armine, Obadare, Ebenezer Seckinelgin, Hakan & Marlies Glasius, Marlies “The backlash against civil society in the wake of the Long War on Terror”, *Development in Practice*, Vol. 18:, Nr.1 2008

Kvale, Steinar, Brinkman, Svend, *Den Kvalitativa forskningsintervjun*, Studentlitteratur, Lund, 2014

Levitt, Peggy, Merry, Engle, Sally, “Vernacularization on the ground: local uses of global women’s rights in Peru, China”, *Global Networks*, Vol.9, Nr.4, 2009

Merry, Engle, Sally, ”Transnational Human Rights and Local Activism: Mapping the Middle”, *American Anthropologist*, Vol.108, Nr.1, 2006

Mohanty, Talpade Chandra, “Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourses”, *Boundary 2*, Vol.12, Nr.3, 1984

Mubangizi, John C, “A Human Rights-based approach to Development in Africa: Opportunities and Challenges”, *Journal of Social Sciences*, Vol.39, Nr.1, 2015

Wing, Susanna D. “Human Rights Based Approaches to Development in Africa: Justice and Legal Fiction in Africa” *Polity*, Vol.44, Nr.4, 2012

Rättighetskonventioner

Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, 1249UNTS13, 18/12/79

Declaration on the Right to Development, *United Nations, 1986*

Protocol to the African Charter on Human and People's Rights on the Rights of Women in Africa, 11/7-03, African Union

Hemsidor

Wateraid, <https://www.wateraid.org/se/hygien>, besökt 28/5-18

Bilagor

Intervjuguide svenska organisationer

Vad innebär en rättighetsbaserad approach för er?

Hur tillämpar ni denna i praktiken?

Hur har arbetet förändrats över tid?

Hur arbetar ni med program och policys?

Hur arbetar ni på gräsrotsnivå för att stärka civilbefolkningens egenmakt, demokratiska inflytande och agensskap?

Vilka utmaningar möter ni i ert arbete?

Hur ser det ut vad gäller, makt, diskriminering, fattigdom, traditioner?

Hur arbetar ni med kvinnors rättigheter?

Vilka rättighetsfrågor är viktigast vad gäller kvinnors rättigheter i Östa och Södra Afrika?

Hur arbetar ni med att stärka kvinnor och lokala civilsamhällen?

Hur är rättighetsbärarna involverade?

Till hur stor del är kvinnor delaktiga i projekten?

Hur arbetar ni med påverkansarbete?

Hur arbetar ni med relationen mellan rättighetsbärare och stat?

Hur ser handlingsutrymmet för er organisation ut?

Hur har det skiljt sig de senaste åren?

Vilka påverkan har ni av restriktioner, och begränsningar för civilsamhället?

Hur arbetar ni med påverkansarbete i diktaturer och andra former av repressiva länder?

Vilka är de största utmaningarna?

Intervjuguide, frågor utlandspraktikanter (d.v.s. för representant för Organisation E och Organisation G)

Hur arbetade organisationen på plats med olika projekt?

Hur arbetade de med att inkludera kvinnor i arbetet?

Vilka utmaningar mötte kvinnor och ungdomar i lokalsamhället?

Hur arbetade de rättighetsbaserat? Vilka frågor var särskilt viktiga?

Hur såg relationen ut mellan Sverige och lokalt?

Hur upplevde du att den lokala organisationens utrymme att verka såg ut?

Förekom det olika former av repressalier såsom hot, svårigheter att verka, begränsningar, svårt att registrera?

Vilka var de största utmaningarna med implementeringen av projekten?

Hur såg relationen ut mellan civilbefolkningen/rättighetsbärarna och lokala politiker?

Hur arbetade organisationen med påverkansarbete?

Vad hade organisationen för visioner och ambitioner?

Intervjuguide, lokala kontoret Zimbabwe(Organisation, H)

How do you work with different projects?

What kind of approaches are you using?

How do you work with local democracy?

Which challenges are girls and women facing?

How do you work with gender equality?

How do you include the local people at the ground?

What does accountability and participation means for you?

How do you include the people in the communities in your project?

How has the ways you work changed over time?

How do you work with the relationships between right holders and communal workers?

Intervjuguide, SIDA

Hur arbetar SIDA i praktiken med en rättighetsbaserad approach i ickedemokratier?

Vilka av de olika principerna av en rättighetsbaserad approach är viktiga i skillda kontexter?

Hur har detta arbete förändrats över tid?

Hur ser ni till att få in fattiga människor perspektiv i praktiken?

Hur ska man ge fattiga människor förutsättningar att kräva sina rättigheter?

Hur kan man säkerställa ickediskriminering

Hur förhåller ni er till projekt där det inte finns det fattiga människor behöver?

Hur samverkar ni med svensk, internationellt och lokalt civilsamhälle i biståndet?

Hur hanterar ni ett shrinking space för civilsamhället och demokratin?

Hur påverkar detta olika insatser?

Hur hanterar ni och era partners detta?

Hur ska civilsamhället kunna arbeta för en bättre miljö att verka i?

Hur kan man förhålla sig till förhållandet mellan en stat och rättighetsbärare när staten är ointresserad av detta?

Hur kan man arbeta via bistånd för att stärka mänskliga rättigheter, politiska civila i ickedemokratier?

Hur kan man motarbeta korruption?

Hur kan man arbeta i samarbete med civilsamhället i världen för att stärka stater?

Hur använder ni de olika principerna inom en right based approach?

Hur inkorporeras jämställdhet i det arbetet?

Intervjuguide Forum Syd

Vad innebär det att arbeta med RBA i praktiken?

Hur kan man arbeta rättighetsbaserat och för att stärka rättigheter i diktaturer?

Har Forum Syd några strategier för arbetet i diktaturer?

Hur ska man förhålla sig till olika förutsättningar och maktförhållande?

Hur kan man arbeta för att stärka kvinnors rättigheter?

Vilka utmaningar möter organisationer?

Hur ska man tolka det minskade utrymmet för kvinnors rättigheter samtidigt som det sker en motrörelse?

Hur förhålla sig till bristande information?

Hur ska man hantera relationen mellan rättighetsbärare och stat om staten oförmögen att leverera?

Hur kan man se till långsiktigheten av korta projekt?